

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Ergo Manninen

RS090

PÄÄSTETÖÖTAJATEGA JUHTUNUD TÖÖÕNNETUSED
ALATES AASTAST 2008

Lõputöö

Juhendaja: Marit Tisler, diplom

Tallinn 2013

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Päästekolledž	Kuu ja aasta: mai 2013
Töö pealkiri: Päästetöötajatega juhtunud tööõnnetused alates aastast 2008	
Töö pealkiri võõrkeeles: Work accidents with rescue workers since 2008	
Töö autor: Ergo Manninen	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
Lühikokkuvõte: <p>Käesolev töö on kirjutatud teemal „ Päästetöötajatega juhtunud tööõnnetused alates aastast 2008“. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja võõrkeelne kokkuvõte on kirjutatud inglise keeles. Lõputöö koosneb kolmest peatükist 47 leheküljel. Töö sisaldab kümmet tabelit ja seitset joonist.</p> <p>Statistika näitab, et iga kaheteistkümnes päästetöötaja on sattunud tööõnnetusse. Tööõnnetuse juhtumine võib olla seotud väga erinevate teguritega. Üheks teguriks võib olla hooletus. Lõputöö eesmärgiks on analüüsida Eesti päästetöötajatega juhtunud tööõnnetusi, võrrelda seda üleriigilise tööõnnetuste statistikaga ja kirjeldada päästetöötajate töökeskkonda. Eesmärgini jõudmiseks uuris töö autor eesti- ja ingliskeelset erialakirjandust, Eesti tööõnnetuste alast statistikat, Eesti Vabariigi seaduseid ja päästeteenistujate tööõnnetuste registrit. Uurimismeetodina kasutati dokumendianalüüsi ja ekspertide intervjuusid.</p> <p>Uuringu tulemusena selgus, et tööõnnetusi juhtub rohkem väljaspool päästetööd ning kõige rohkem on need seotud komistamise või kukumisega. Antud lõputööd saab Päästeamet kasutada peamiste tööõnnetusest tingitud ohtude väljaselgitamisel.</p>	
Võtmesõnad: töökeskkond, tööõnnetused, päästetöötajad, tööohutus,	
Võõrkeelsed võtmesõnad: rescue workers, work accidents, work environment, work safety	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Margus Möldri	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Marit Tisler	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	5
SISSEJUHATUS.....	6
1.TÖÖÕNNETUSE MÕISTE, PÄÄSTETEENISTUJATE TÖÖKESKKOND JA EESTI TÖÖÕNNETUSTE ALASE STATISTIKA VÕRDLUS PÄÄSTETEENISTUJATEGA	9
1.1 Tööõnnetuse mõiste	9
1.2 Päästetöötaja töökeskkond	10
1.2.1 Peamised päästetöötajate töökeskkonna ohutegurid	11
1.2.2 Päästetöötajate töötingimused	11
1.2.3 Päästetöötajate kaitseriietus.....	13
1.2.4 Peamised juhendid, mis reguleerivad päästetöötajate tööohutust	13
2 EESTI TÖÖÕNNETUSTE STATISTIKA JA PÄÄSTETÖÖTAJATEGA JUHTUNUD TÖÖÕNNETUSED ALATES AASTAST 2008	17
2.1 Eesti tööõnnetuste statistika võrreldes päästetöötajate tööõnnetuste statistikaga	17
2.2 Päästetöötajate tööõnnetuste statistika	21
2.3 Tööõnnetused päästetööl	26
2.4 Tööõnnetused väljaspool päästetööd.....	27
2.5 Järeldused statistikas toodust	29
3. ETTEPANEKUD PÄÄSTEAMETILE TÖÖÕNNETUSTE ENNETAMISEKS JA VÄHENDAMISEKS	30
3.1 Intervjuu tulemused.....	30
3.2 Järeldused.....	38
3.3 Ettepanekud Päästeametile.....	39
KOKKUVÕTE.....	41
SUMMARY	42

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU.....	43
TABELITE JA JOONISTE LOETELU.....	45
LISA 1. INTERVJUU KÜSIMUSED.....	46
LISA 2. INTERVJUUD CD-PLAADIL.....	47

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

IPK – Ida päästekeskus

PEPK – Põhja päästekeskus

LäPK – Lääne päästekeskus

LõPK – Lõuna päästekeskus

Päästetöö - inimeste ja vara päästmiseks ning keskkonna kaitseks tehtavad tööd tulekahjude, loodusõnnetuste, katastroofide, avariide, plahvatuste, liiklusõnnetuste ja muude õnnetuste korral, samuti õnnetustega kaasnevate ohtude likvideerimiseks tehtavad tööd (Päästeseadus, 05.05.2010).

Päästeteenistuja - on isik, kes on võetud tööle päästeasutusse päästeseaduses sätestatud ülesannete juhtimiseks, korraldamiseks või tegemiseks (Päästeteenistuse seadus, 31.01.2008).

Päästetöötaja - on päästeasutuse või Päästekolledži koosseisus päästeseaduses sätestatud ülesannete tegemiseks ettenähtud töökohale töölepingu alusel võetud töötaja (Päästeteenistuse seadus, 31.01.2008).

Sündmuskoht - keelu-, ohu- ja turvaalast koosnev päästetöö juhi poolt määratud ala, kus võivad viibida vaid päästetööga otseselt seotud inimesed ja päästetöö juhi lubatud inimesed ja tehnika, kus paiknevad kannatanud ja asitõendid ning esinevad sündmusest põhjustatud kahjustused (Päästesündmusel osalevate riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö kord, 06.01.2011)

SISSEJUHATUS

Lõputöö teema on „Päästetöötajatega juhtunud tööõnnetused alates aastast 2008“. Teema valikul lähtus autor sellest, et kõik tööõnnetused, mis päästetöötajatega juhtuvad, ei juhtu mitte ainult päästetööl, vaid ka komandos valves olles (Tööõnnetuste register, 2008-2012). Kuigi Päästeseaduse § 5 lg 2 järgi on päästetöötaja päästja, käsitleb autor oma lõputöös päästetöötaja mõiste all päästjaid, vanempäästjaid, juhtivpäästjaid, rühmapealikuid ja meeskonnavanemaid. Lõputöös analüüsitakse tööõnnetusi, mis on juhtunud päästetöötajatega alates aastast 2008 kuni 2012. aasta neljanda kvartalini. Lõputöö keskendub päästetöötajatega toimunud tööõnnetustele nii teenistusülesannete täitmisel päästetööl, kui ka komandos valves olles. Lõputöös uuritakse üleüldist Eesti tööõnnetuste alast statistikat, päästetöötajate töökeskkonda ja tööõnnetuste statistikat.

Teema on aktuaalne, sest on tähtis, et päästetöötajad oleksid terved ja töövõimelised ning nendega ei juhtuks tööõnnetusi. Uute tööõnnetuste ennetamiseks tuleb juba eelnevalt juhtunud tööõnnetusi analüüsida ja teha vastavad järeldused. Eestis ei ole siiani antud teemat puudutavat analüüsi läbi viidud.

Alates 2008. aastast on Eesti päästetöötajatega juhtunud 168 tööõnnetust, millest kolm lõppesid surmaga (Tööõnnetuste register, 2008-2012). Tööõnnetustest moodustavad suurema osa need õnnetused, mis juhtuvad väljaspool päästetööd, kus eeldatakse, et töökeskkond on turvaline ja ohutu (Tööõnnetuste register, 2008-2012).

Lõputöö eesmärk on analüüsida Eesti päästetöötajatega juhtunud tööõnnetusi aastatel 2008-2012 ning teha ettepanekuid tööõnnetuste vähendamiseks.

Lõputöö eesmärgi täitmiseks püstitatakse järgmised ülesanded:

- 1) Anda ülevaade tööõnnetuse mõistest ja päästetöötajate töökeskkonnast;
- 2) Võrrelda Eesti tööõnnetuste alast statistikat päästetöötajate tööõnnetuste statistikaga;
- 3) Analüüsida Eesti päästetöötajatega juhtunud tööõnnetusi;
- 4) Pakkuda lahendusi, kuidas muuta päästetöötajate töökeskkond turvalisemaks.

Lõputöö on empiiriline uurimus, kus andmete kogumise meetod on poolstruktureeritud intervjuu. Intervjuu oli oluline ekspertarvamuse ja -hinnangu saamiseks. Ekspertide abil soovis lõputöö autor teada saada ekspertarvamusi ning arutada statistikast selgunud tulemusi.

Intervjuueritavad olid erinevad Päästeametis tööhutusega tegelevad isikud, et intervjuud oleksid võimalikult kvaliteetsed.

Valimi moodustasid Päästeameti Põhja päästekeskuse Lilleküla päästekomando komandopealik Kristian Sirp, Päästeameti Põhja päästekeskuse personali ja asjaajamise osakonna töökeskkonnaspetsialist Marika Niinsalu, Päästeameti valmisoleku talituse juhataja Raoul Raidna, Päästeameti Ida päästekeskuse personali ja asjaajamise osakonna töökeskkonna spetsialist Vaike Haavalaid ja Päästeameti Ida päästekeskuse Rakvere päästekomando komandopealik Argo Pällo.

Intervjuud viidi läbi olles küsimusi eelnevalt intervjuueritavatele tutvustanud, et vastanutel oleks võimalus end küsimustele vastamiseks paremini ette valmistada. Intervjuud salvestati helikandjale, selleks võeti küsitletavatelt eelnevalt nõusolek.

Intervjuud viidi läbi ajavahemikul 3.-5. aprill 2013. Kõik viis intervjuud teostati küsitletavaga realselt kohtudes.

Lõputöö koosneb kolmest peatükist, mis omakorda jagunevad alapeatükkideks. Esimene peatükk käsitleb tööõnnetuse mõistet ja päästetöötajate töökeskkonda ning kolmeks alapeatükiks. Esimeses alapeatükis kirjeldab autor tööõnnetuse mõistet ja tööõnnetuse raskusastmeid vastavalt seadusele. Teine alapeatükk kirjeldab päästetöötajate töökeskkonda, kaitsevarustust ja peamiseid juhendeid, mis reguleerivad tööhutust.

Teises peatükis võrdleb autor Eesti üldist tööõnnetuste alast statistikat päästetöötajate tööõnnetuste statistikaga ja analüüsib päästetöötajate tööõnnetuste statistikat. Teine peatükk jaguneb viieks alapeatükiks. Esimeses alapeatükis on välja toodud Eesti üldine tööõnnetuste alane statistika ja võrdlus päästeteenistujate tööõnnetuste statistikaga. Teises alapeatükis on kirjeldatud üldine tööõnnetuste alane statistika päästetöötajatega. Kolmandas alapeatükis on välja toodud tööõnnetused, mis on juhtunud päästetööd tehes. Neljandas alapeatükis on kirjeldatud väljaspool päästetööd juhtunud tööõnnetusi. Viiendas alapeatükis teeb autor järeldused statistika tulemuste kohta.

Kolmandas peatükis esitab autor intervjuude tulemused ja võrdleb neid päästetöötajate tööõnnetuste statistikaga. Lõpuks teeb autor ettepanekud Päästeametile tööõnnetuste vähendamiseks.

Lõputöö kirjutamisel on kasutatud nii eesti- kui ka ingliskeelset erialakirjandust, Eesti Vabariigi seaduseid, üleriigilist tööõnnetuste statistikat, päästeteenistujate tööõnnetuste registrit ja ekspertarvamusi.

1.TÖÖÕNNETUSE MÕISTE, PÄÄSTETEENISTUJATE TÖÖKESKKOND JA EESTI TÖÖÕNNETUSTE ALASE STATISTIKA VÕRDLUS PÄÄSTETEENISTUJATEGA

1.1 Tööõnnetuse mõiste

Iga 3,5 minuti järel sureb Euroopa Liidus mõni inimene tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel, tööõnnetuste läbi saab aastas kannatada ligi 7 miljonit inimest. Igal aastal läheb tööõnnetuste tõttu kaotsi vähemalt 450 miljonit tööpäeva. Euroopa Liidu majandusele läheb see kõik maksma vähemalt 490 miljardit eurot aastas (Tööõnnetus 13.11.2012).

Tööõnnetus on Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (TTOS) § 22 lg 1 järgi töötaja tervisekahjustus või surm, mis toimus tööandja antud tööülesannet täites või muul tema loal tehtaval tööl, töötaja hulka arvataval vaheajal või muul tööandja huvides tegutsemise ajal. Tööõnnetusena ei käsitleta tervisekahjustust või surma, mis toimus loetletud juhtudel, kuid mis ei ole põhjuslikus seoses töötaja töö või töökeskkonnaga (Töötervishoiu ja tööohutuse seadus, 16.06.1999).

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (TTOS) § 22 lg 2 järgi liigitatakse tööõnnetused raskusastme järgi kergeks, raskeks või surmaga lõppenud tööõnnetuseks. Raskeks loetakse tööõnnetust, mis põhjustas töötajale raske kehavigastuse või eluohtliku seisundi. Arst teatab raskest ja surmaga lõppenud tööõnnetusest ning töötajale ajutise töövõimetuse määramisest viivitamata kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis tööandjale ja Tööinspektsiooni kohalikule asutusele. Tööandja teatab raskest või surmaga lõppenud tööõnnetusest viivitamata Tööinspektsiooni kohalikule asutusele ning surmaga lõppenud tööõnnetusest ka politseile. (Töötervishoiu ja tööohutuse seadus, 16.06.1999)

Tööõnnetuse peamiseks tunnuseks on, et see juhtub töö käigus ning põhjustab füüsilist või vaimset kahju. Väljend „töö käigus“ tähendab, et õnnetus on seotud tööga, olenemata sellest, kus see aset leiab, või töötaja vahemikku, mille kestel täidetakse tööülesandeid. Tööõnnetus hõlmab töö käigus toimunud ägedaid mürgistusjuhtumeid ja teiste ettekavatsetud vägivallategusid. Tööõnnetused pole aga tahtlikud enesevigastused, teel tööle ja töölt juhtunud õnnetused ning vigastused, mis seonduvad üksnes kannatanu haigusseisundiga juhul, kui puudub põhjuslik seos tema tööga. Õnnetuse tööõnnetuseks tunnistamise juures ei oma vähimatki tähtsust, kas see toimus tööandja, mõne kõrvalise isiku või kannatanu enda süül. (Tööõnnetus, 13.11.2012)

Vabariigi Valitsuse määrusega on kehtestatud kindel kord, kuidas tööõnnetusi tuleb uurida ja registreerida. Tööandja peab uurima kõiki tööõnnetusi ning selgitama viivitamata välja nende asjaolud ja põhjused. Uurimise lõppedes peab ta määrama kindlaks abinõud samalaadse juhtumi kordumise vältimiseks. Uurimises osaleb ka töökeskkonnavolinik, tema puudumisel töötajate usaldusisik. Tööandja peab tööõnnetuse uurimise läbi viima kümne tööpäeva jooksul arvates selle toimumisest. Uurimise lõpus koostatakse kolmes eksemplaris määrusega kehtestatud vormi kohane raport. Üks raporti eksemplar jääb tööandjale, ülejäänud esitatakse hiljemalt kolme tööpäeva jooksul pärast uurimise lõppemist Tööinspeksioonile ja kannatanule või tema huvide esindajale. Tööinspektor uurib kõiki surmaga lõppenud tööõnnetusi, kuid vajadusel ka muid tööõnnetusi. (Tööõnnetuse ja kutsehaigestumise registreerimise, teatamise ja uurimise kord, 03.04.2008)

1.2 Päästetöötaja töökeskkond

Päästetöötajate karjäär on stressirohke. Sageli näevad päästetöötajad selliseid traagilisi vaatepilte, hävingut ja õudust, mida enamus inimesi ei näe kunagi oma elu jooksul (Corneil, Beaton, Murphy, Johnson & Pike 1999). Samuti on päästetöötajatel võimalus saada nii-öelda „varjatud ohvriteks“ sündmustel, mida nad ise lahendavad (Regehr & Bober 2005). See tähendab, et päästetöötaja võib sündmust lahendades ise õnnetusse sattuda.

Hea töökeskkond tagab head töötulemused (A good working...05.04.2013). Heas töökeskkonnas on tagatud töötajate tervise ja töövõime säilimine ning edendamine, töökorralduse ja töökultuuri arendamine sellises suunas, mis toetab tööohutust ja töötervishoidu, edendab asutuses positiivset psühhosotsiaalset töökeskkonda ja ladusat tööd, luues eelduse töö tootlikkuse suurendamiseks.

Olenevalt erialast, valdkonnast ja töötajast võib hea töökeskkond olla erineva tähendusega. Näiteks heas töökeskkonnas ei esine töötajal selja, kaela, õlavöötme või randmete vaevusi, töötajad ei ole stressis jne. Tuleb arvestada, et üks töökeskkonna puudujääk võib avaldada mõju teisele. Halb psühhosotsiaalne töökeskkond või ajapuudus võivad näiteks suurendada luu-lihaskonna vaevuste teket. (Tööõnnetus, 13.11.2012)

1.2.1 Peamised päästetöötajate töökeskkonna ohutegurid

Erinevad töökeskkonnad peidavad endas erinevaid ohutegureid. Alati ei ole võimalik valida töökeskkonda (Gray L., 2009). Päästetöötajad puutuvad kokku väga erinevate töötingimustega, nad peavad töötama väga keerulise ligipääsuga aladel, ebastabiilse ja väga halva ilmaga, varisemisohtlikes hoonetes, kõrgetel temperatuuridel jne. Samuti on päästetöötaja töö psühholoogiliselt ja füüsiliselt raske, nad peavad tassima suuri raskuseid ning kokku puutama surnutega. Päästetöötajal on ka oht sattuda vägivalda ohvriks (Hauke A., Georgiadou P., Pinotsi D., Kallio H., Lusa S., Malmelin J., Punakallio A., Pääkönen R., Meyer S., Nicolescu G.I. 2011: 4).

Tänapäeval on Eesti päästekomandodes loodud praktiliselt kõik võimalused, et päästjal oleks seal ergonoomiline ja väheste füüsikaliste ohuteguritega töökeskkond. Komandos on ohutegurid peamiselt psühholoogilised – muutlikud tööajad, töö väljaspool harilikku tööaega ja 24-tunnised valvevahetused. Psühholoogiliste ohuteguritega võib päästja kokku puutuda ka päästetöödel, kus võib esineda emotsionaalseid nõudmisi, vägivalda ja ähvardusi. Mõnel päästetööl, näiteks tulekahju likvideerimisel, tuleb kokku puutuda erinevate füüsikaliste ohuteguritega, milleks on: müra, vibratsioon, kehva valgustus, halb ventilatsioon või kõrged temperatuurid. (Töötervishoiu ja tööohutuse seadus, 16.06.1999) Kehva ergonoomilise töökeskkonna esinemine päästetööl on ka sagedam kui komandos, sest õnnetuse lahendamiseks peab näiteks tõstma või teisaldama raskuseid (Hauke A., Georgiadou P., Pinotsi D., Kallio H., Lusa S., Malmelin J., Punakallio A., Pääkönen R., Meyer S., Nicolescu G.I. 2011: 51).

1.2.2 Päästetöötajate töötingimused

Päästeseaduse (PäS) § 3 lg 1 järgi on päästetööd - inimeste ja vara päästmiseks ning keskkonna kaitseks tehtavad tööd tulekahjude, loodusõnnetuste, katastroofide, avariide, plahvatuste, liiklusõnnetuste ja muude õnnetuste korral, samuti õnnetustega kaasnevate ohtude likvideerimiseks tehtavad tööd (Päästeseadus, 05.05.2010). Seega peavad päästetöötajad kokku puutuma väga erinevate töötingimuste ja töövahenditega. Kui on juhtunud selline õnnetus, kus inimesed või loomad on sedasi kuhugi või millegi vahele kinni jäänud, et ei saa ise liikuda (näiteks autost välja), kasutavad päästetöötajad hüdraulisi päästevahendeid kannatanute kättesaamiseks. Pneumaatilisi vahendeid kasutatakse siis, kui kedagi või midagi on vaja päästa kitsast kohast. Näiteks on toimunud varing ja inimest on

vaja päästa paneelide vahelt. Kui inimesega on juhtunud õnnetus veekogul, siis sõidab talle appi see meeskond, kes on õnnetuskohale kõige lähemal. Päästetöötajad saavad päästa kuni kolme meetri sügavusele vette kukkunud inimest. Seda nimetatakse pinnaltpäästeks. Väga palju tuleb päästjatel tegeleda loomadega. Nii nagu inimestel, on ka loomadel õigus hätta jäädes abi saada. Tihti eksivad meie linnadesse põdrad ja metskitsed. Aidata ja päästa tuleb ka tulekahjude korral hätta jäänud kariloomi. Meie ümber kasutatakse igasuguseid keemilisi ja ohtlikke aineid, millega võib juhtuda erinevaid õnnetusi. Päästetöötajate jaoks on see keemiaõnnetus. Sellised õnnetused on keerulised ja rasked, sellepärast kõik Eesti päästekomandod keemiaõnnetuste likvideerimisega ei tegele. Eestis tegelevad keemiliste ainetega juhtunud õnnetuste likvideerimisega Tartu päästekomando päästjad, kes käivad keemiaõnnetustel Lõuna-Eestis, Pärnu päästekomando päästjad, kes käivad keemiaõnnetustel Lääne-Eestis. Tallinnas ja Põhja-Eestis käivad keemiaõnnetustel Lilleküla ja Kesklinna päästekomandode päästjad ning Ida-Eestis Sillamäe ja Kohtla-Järve päästekomandode päästjad. (Lääts, 2010: 100-119) Loomulikult kuulub päästetöötajate tööülesannete hulka majade, autode, metsade ja kõige muu kustutamine, mis on põlema süttinud ning vajab kustutamist.

Väljaspool päästetööd viibivad päästetöötajad tavaliselt komandos või õppusel. Komando töötingimuste alla kuulub üldfüüsilise treeningu tegemine, seadmete hooldus ja remont ning muud vajalikud tegevused, mis on ette nähtud. Komando ja õppuse töötingimused kujutavad endast sarnaselt päästetööga samuti ohtu. Komandos tehakse trenni, sest päästetöötajatele on ette nähtud füüsilised katsed vastavalt siseministri määrusele. (Päästeteenistujate ja päästetöödel lepingu alusel osalevate isikute kutsesobivuse nõuded, sealhulgas hariduse-, füüsilise ettevalmistuse ja tervisenõuded, 15.02.2011) Päästekomandos juhtub sportides erinevaid õnnetusi - näiteks võib raskusi tõstes kukkuda kang käest või palli mängides põrgatakse üksteisega kokku (Tööõnnetuste register 2008-2012). Lisaks spordile tuleb komandos tegeleda varustuse hoolduse ja remondiga, et tagada sündmuse korral töökorras varustus. Varustust hooldades võib samuti juhtuda erinevaid õnnetusi, näiteks hingamisaparaadil tuleb ventiil ootamatult küljest ja vigastab päästeteenistujat (Tööõnnetuste register, 2008-2012). Selleks, et olla hea päästetöötaja, peab pidevalt õppima ja harjutama. Õppustel ja harjutustel harjutatakse erinevaid tegevusi reaalse sündmuse jaoks. Õppustel ja harjutustel juhtub väga erinevaid õnnetusi. Tavaliselt sõltuvad need harjutuse või õppuse liigist, näiteks ATV-ga harjutusi tehes võib ümber minna või voolikuliini hargnemist harjutades võib voolik puruneda ning päästetöötajat vigastada (Tööõnnetuste register, 2008-

2012). Töökeskkonda komandos mõjutab ka päästekomando hoone ja selle eripära. Kui komando hoone on vana ja ei vasta nõuetele, on suurem tõenäosus tööõnnetuste juhtumiseks. Uutes kaasaegsetes komandodes, kus kõik on projekteeritud vastavalt nõuetele, on märgata tööõnnetuste vähenemist. Näiteks peale Jõhvi uue maja ehitamist pole Jõhvi päästekomandos ühtegi tööõnnetust juhtunud hoones sees (Tööõnnetuste register 2008-2012).

1.2.3 Päästetöötajate kaitseriietus

Sisenemine sündmusele ilma korraliku kaitseriietuseta võib kutsuda esile õnnetuse (Gray L., 2009). Õige kaitseriietus vähendab riske päästetöötaja tervisele. Kaitseriietus peab olema valitud vastavalt sündmusele, kuid võimalikult universaalne (Hauke A., Georgiadou P., Pinotsi D., Kallio H., Lusa S., Malmelin J., Punakallio A., Pääkönen R., Meyer S., Nicolescu G.I. 2011:49). Päästetöötajate riietus jaguneb kaheks - vaheriided ja tulekustutusriided ehk lahingriided. Vaheriitus on riietus, mis on päästetöötajal tööl olles on alati seljas. Need riided jäävad päästetöötaja keha ja kustutusriiete vahele. Tulekustutusriided kaitsevad päästetöötajat kuumuse eest tulekahjul ja külma eest talvel. Oma tööd tehes on päästetöötajate ümber kuumus, tuli, sädemed, tuul, vihm, lumi, tulekustutusvesi, liiklusavariidel auto rusud ja ka kurja koera eest peavad päästetöötajad end kuidagi kaitsma. Vaatamata sellele, et kustutusriided on mõeldud tulekahju kustutamiseks, ei ole need tulekindlad. Suure kuumuse ja tule sees lähevad ka need riided põlema. Kustutusriided koosnevad kahest osast – jopest ja pükstest. Lisaks jopele ja pükstele kaitseb kiivrisukk päästja pead ja kaela kuumuse, külma ja natuke ka tule eest. Päästetöötajate jalanõudeks on kummikud. Kõik kummikud on raudnina ja raudse tallaga. Päästetöötajate käte kaitseks on kindad, mis tehtud spetsiaalselt neile ja päästetöötaja pead kaitseb kiiver, millel on ka klaas silmade ning näo kaitseks. (Lääts 2010: 35-39)

1.2.4 Peamised juhendid, mis reguleerivad päästetöötajate tööohutust

Päästetöötajatel on ohtlik igapäevatöö, mistõttu väljaõppesse ja treeninguprotsessi tuleb suhtuda täie tõsidusega (Peters W.C. 2008). Peamised juhendid, mis reguleerivad päästetöötajate tööd, on „Päästetööde keemiasukeldumise juhend“, „Päästetöö pinnaltpääste juhend“ ja „Päästetööde suitsusukeldumise juhend“. Nendes juhendites on täpselt lahti kirjutatud kõik tegevused, mida peab tegema pinnaltpäästet, keemiasukeldumist ja suitsusukeldumist teostades, et kõik oleks võimalikult ohutu.

Selleks, et tagada ohutu töökeskkond ja korralik väljaõpe uuele töötajale, peab tööandja korraldama töökeskkonnavolinikule ja töökeskkonnanõukogu liikmetele töötervishoiu- ja tööohutusosalase väljaõppe hiljemalt kahe kuu jooksul alates nende valimisest või määramisest (Töötervishoiu- ja tööohutusosalase väljaõppe ja täiendõppe kord 14.12.2000). Tööandja suunab töökeskkonnavoliniku ja töökeskkonnanõukogu liikmed täiendõppele, kui:

- töökeskkonnas on toimunud olulisi muudatusi;
- töökohas vahetatakse või uuendatakse tehnoloogiat või töövahendeid;
- töötervishoidu ja tööohutust reguleerivates õigusaktides on toimunud olulisi muudatusi;
- tööinspektor peab seda vajalikuks;
- töökeskkonnavolinik või töökeskkonnanõukogu peab seda vajalikuks. (Töötervishoiu- ja tööohutusosalase väljaõppe ja täiendõppe kord 14.12.2000)

Kui tööle asub uus töötaja, siis tuleb talle teha sissejuhatav juhendamine. Sissejuhatav juhendamine peab sisaldama:

- ettevõtte töökorralduse, sisekorraeeskirjade ning töötervishoidu ja tööohutust reguleerivate õigusaktide tutvustamist;
- töötervishoiu ja tööohutuse tagamiseks rakendatavate abinõude tutvustamist;
- juhiseid käitumiseks õnnetusohu või tööõnnetuse korral;
- juhiseid keskkonna saastamisest hoidumiseks;
- töötaja kohustusi ja õigusi vastavalt õigusaktides sätestatule;
- töökeskkonnavoliniku, esmaabiandja ja tööinspeksiooni kohaliku asutuse kontaktandmete tutvustamist. (Töötervishoiu- ja tööohutusosalase väljaõppe ja täiendõppe kord 14.12.2000)

Kui sissejuhatav juhendamine on sooritatud, järgneb sellele esmajuhendamine töötaja töötamiskoha kohta, mille viib läbi tööandja poolt määratud pädev isik. Esmajuhendamisel tutvustatakse töötajale:

- tööandja poolt koostatud ja kinnitatud ohutusjuhendeid tehtava töö või kasutatavate seadmete, masinate, tööriistade, veokite ja muude töövahendite kohta;
- töökeskkonna ohutegureid ja vajalike isikukaitsevahendite kasutamist;
- ergonoomiliselt õigeid tööasendeid ja -võtteid;

- töötajale ettenähtud töökorraldust;
- tule- ja elektriõhusnõudeid;
- hädaabitelefoni, esmaabivahendite ja tulekustutusvahendite asukohta;
- töökohal kasutatavaid ohumärguandeid ning evakuatsioonipääsude ja -teede asukohta.
(Töötervishoiu- ja tööohutusosalase väljaõppe ja täiendõppe kord 14.12.2000)

Väljaõppe saab päästetöötaja Sisekaitseakadeemia Päästekolledžist. Aineid, kus käsitletakse tööohutust on:

- Päästja alusõpe;
- Päästetehnika;
- Tulekustutustööd;
- Tehnilised päästetööd;
- Ohtlikud ained I. (Päästja kutseõppe õppekava, 03.02.2013)

Nendes ainetes ei õpita ainult tööohutust, vaid saadakse teadmised päästetöötajana töötamiseks. Kuid selleks, et päästetöötajate töö oleks piisavalt ohutu, alustatakse nendes ainetes tööohutusest ja õigetest töövõtetest. Samuti korraldatakse väljaõppe ohutute töövõtete omandamiseks töötajale pärast esmajuhendamist ja vajadusel ka pärast täiendjuhendamist tööol.

Väljaõppe toimub tööajal tööandja poolt määratud spetsialisti või kogunud töötaja juhendamisel. Väljaõppe kestuse määrab tööandja sõltuvalt ameti- või kutseala spetsiifikast, keerukusest ning töö ohtlikkusest. Töötaja lubatakse iseseisvale tööle, kui juhendaja on veendunud, et töötaja tunneb töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid ja oskab neid praktikas rakendada. Kui päästja vahetab komandot ja töö jääb samaks, võib tööandja töötajale väljaõpet mitte korraldada, kui töötaja tunneb ohutuid töövõtteid või kui tema töö laad seda ei nõua. Tööl olles korraldatakse töötajale täiendjuhendamised, mille sisu ja mahu määrab tööandja. (Töötervishoiu- ja tööohutusosalase väljaõppe ja täiendõppe kord 14.12.2000)

Täiendjuhendamised korraldataks:

- uute töötervishoiu ja tööohutuse juhendite või õigusaktide kehtestamisel või kehtivate nõuete muutumisel;
- töökorralduse muutmisel või kui töötaja töös on olnud kolmest kuust pikem vaheaeg;
- tehnoloogia või töövahendite vahetamisel või uuendamisel;
- töötaja ümberpaigutamisel teisele tööle või tema tööülesannete olulisel muutumisel;

- kui töötaja rikkus tööohutusnõudeid, mis põhjustas või oleks võinud põhjustada tööõnnetuse;
- tööde või tegevuse puhul, mis ei kuulu töötaja töölepinguga määratud tööde või ametikohustuste hulka;
- kui struktuuriüksuse juht või töötaja ise peab seda vajalikuks;
- kui tööinspektor peab seda vajalikuks. (Töötervishoiu- ja tööohutuslase väljaõppe ja täiendõppe kord 14.12.2000)

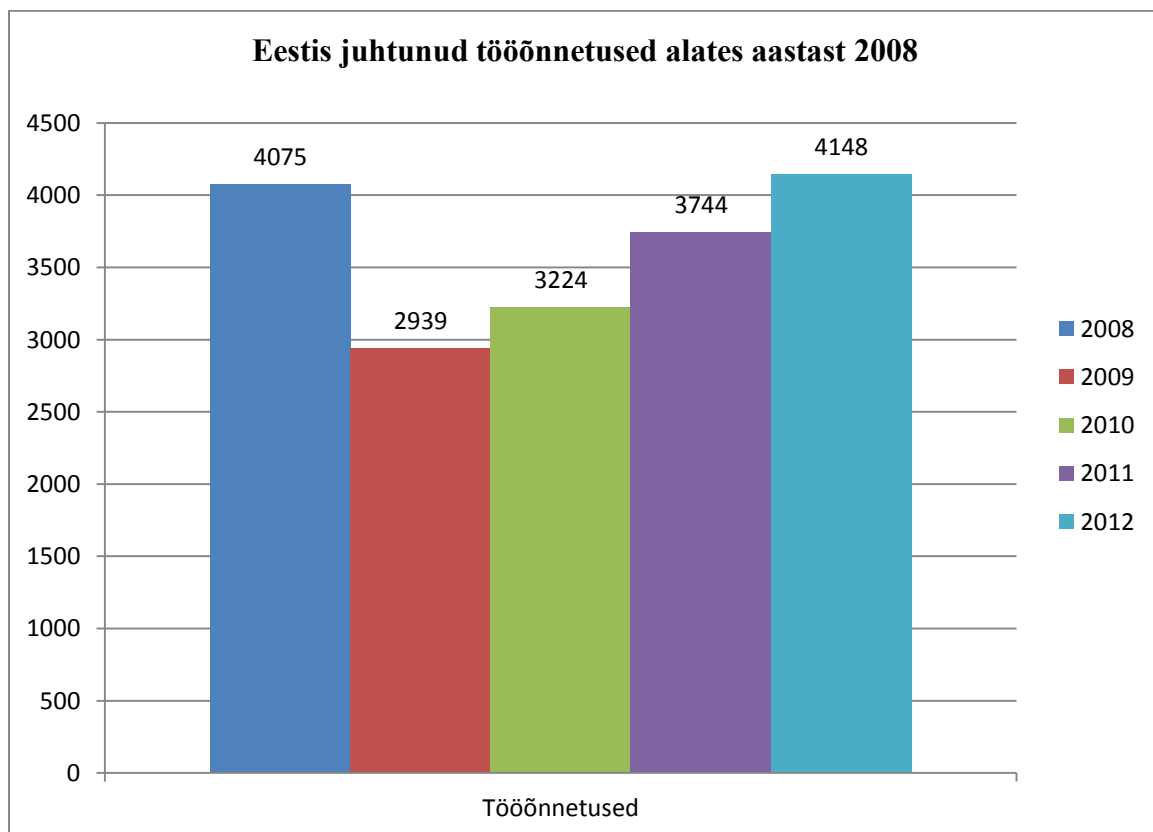
Päästetöötajad, kelle ametikohustuste hulka kuulub pääste- või demineerimistöo tegemine, on kohustatud läbima füüsilised katsed. Füüsilised katsed peab päästetöötaja läbima enne teenistusse asumist ja edaspidi üks kord aastas päästeasutuse juhi käskkirjaga määratud ajal (Päästeseadus 05.05.2010). Füüsilised katsed on vajalikud selleks, et päästetöötaja jaksaks füüsiliselt raskes keskkonnas vastu pidada.

Samuti peab päästetöötaja enne tööle asumist läbima tervisekontrolli, et veenduda tervise korrasolekus. Päästjatele on tervisekontrollis käimine kohustuslik ka teenistuses olles: alla 45-aastased käivad kontrollis iga 3 aasta tagant ning vanemad kui 45-aastased peavad ennast töötervishoiuarsti juures kontrollima igal aastal (Päästeteenistujate kutsesobivuse nõuded, sealhulgas füüsilise ettevalmistuse, hariduse- ja tervisenõuded 15.02.2011).

2 EESTI TÖÖÕNNETUSTE STATISTIKA JA PÄÄSTETÖÖTAJATEGA JUHTUNUD TÖÖÕNNETUSED ALATES AASTAST 2008

2.1 Eesti tööõnnetuste statistika võrreldes päästetöötajate tööõnnetuste statistikaga

Töökeskkonna üheks indikaatoriks on tööõnnetuste arv. Arvestades Riigikontrolli poolt juhitud tähelepanu asjaolule, et Eestis puudub tõene tööõnnetuste statistika võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega ning Statistikaameti poolt kaalutud tööõnnetuste andmetega, mis põhinevad küsitlusuuringul, tuleb tõdeda, et ametlikult registreeritakse Eestis tööõnnetusi 2,4 korda vähem, kui näitavad küsitlusuuringud. Tööinspektsiooni poolt koostatud tööõnnetuste statistika põhineb ametlikult tööandjate poolt esitatud tööõnnetuste andmetel (2010. Aasta Töökeskkonna ülevaade: 6). Järgnev tabel näitab Eesti tööõnnetuste arvu alates aastast 2008:

Joonis 1. Eestis juhtunud tööõnnetused alates aastast 2008 (autori joonis, allikas: Tööinspektsioon)

2008. aastal oli Eesti töökeskkonna olukord üldjoontes sarnane varasemate aastatega. Võrreldes 2007. aastaga oli registreeritud tööõnnetuste arv kasvanud 9%, kuid kasvu põhjuseks on peamiselt tõhusam kergetest tööõnnetustest teatamine ning ka teatamine sellistest õnnetustest, millega ei kaasnenud töövõimetuspäevi. Raskete tööõnnetuste arv vähenes võrreldes 2007 aastaga 13,2% ning surmaga lõppenud tööõnnetusi toimus 2008. aastal 21 ehk sama palju, kui aastal 2007. 100 000 töötaja kohta on tööõnnetuste suhtarv 2008.a kasvanud 618 õnnetuseni võrreldes 2007. aasta 568 õnnetusega. Statistikaameti andmetel oli 2008.a vanuses 15-74. aastat tööga hõivatuid kokku 656 500 inimest. (2008. aasta Töökeskkonna ülevaade: 3). Päästetöötajatega juhtus 2008. aastal 42 tööõnnetust, mis on 1,03% kõigist tööõnnetustest. Kergete tööõnnetusi toimus 2008. aastal Eesti päästetöötajatega 39, raskeid kaks ja surmaga lõppes üks õnnetus, kus Rakvere päästekomando päästja kukkus tulekahju ajal trepist alla ning sai selle tõttu surmavaid vigastusi (Tööõnnetuste register, 2008-2012).

2009. aastal vähenes töökohtade arv ligi 10% ehk 60 700 töötaja võrra, seega oli 2009. aastal 15-74 aastastest inimestest Statistikaameti andmetel tööga hõivatud 595 800 inimest. Töökeskkonna üheks indikaatoriks olev tööõnnetuste arv absoluutarvudes langes 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga 28,1% ehk veidi üle 1100 tööõnnetuse võrra. Samuti vähenes 21% tööõnnetuste suhtarv 100 000 töötaja kohta. 2009. aastal oli 100 000 inimese kohta 491 tööõnnetust. Raskete tööõnnetuste arv vähenes 37,3% ehk 353 õnnetuse võrra ning surmaga lõppenud tööõnnetusi toimus 2009. aastal 19. Tööõnnetuste olulist vähenemist 2009. aastal mõjutas nii töötajate arvu vähenemine just ohtlikumates tegevusvaldkondades (ehitus, töötlev tööstus, kaubandus) kui ka tootmismahtude ning tööintensiivsuse vähenemine. (2009. Aasta Töökeskkonna ülevaade: 5) Päästetöötajatega juhtus 2009. aastal 20 tööõnnetust. Kergete tööõnnetusi päästetöötajatega registreeriti 18, raskete tagajärgedega õnnetusi registreeriti kaks ja surmaga ei lõppenud 2009. aastal ühtegi tööõnnetust. Päästetöötajatega juhtus 2009. aastal 0,68% kõigist tööõnnetustest (Tööõnnetuste register, 2008-2012).

2010. aastal teatati Tööinspeksioonile 3213 tööõnnetusest. Võrreldes 2009. aastaga on registreeritud tööõnnetuste arv kasvanud 9,3% ehk 274 juhtumi võrra. Tervisekahjustuse raskusastme lõikes registreeriti 2010. aastal raske kehavigastusega tööõnnetusi 715, kergete tööõnnetusi 2481 ning 17 surmaga lõppenud tööõnnetust. Võrreldes 2009. aastaga on raskete tööõnnetuste arv suurenenud ligi 20%, kergete tööõnnetuste arv 6,8%. Surmaga lõppenud tööõnnetuste arv vähenes 10,5%. Raskete tööõnnetuste osakaal on võrreldes 2009. aastaga kasvanud 22,3%. Tööõnnetuste suhtarv 100 000 töötaja kohta kasvas 2010. aastal 14%. 2010.

aastal oli Eestis tööga hõivatuid 570 900. Seega registreeriti 100 000 töötaja kohta 2010.a 563 tööõnnetust, kergeid tööõnnetusi 435, raskeid 125 ning surmaga lõppenud tööõnnetusi kolm. (2010 aasta Töökeskkonna ülevaade: 4) Päästetöötajatega juhtus 2010. aastal 39 tööõnnetust, mis on 1,21% kõigist tööõnnetustest. Kergeid tööõnnetusi oli 2010. aastal 33, raskeid õnnetusi juhtus kuus. Surmaga lõppes 2010. aastal üks tööõnnetus, kus Avinurme päästekomando päästja sooritas tuletõrjeautoga GAZ66 pumbaharjutust, kuid auto hakkas millegipärast jõe poole liikuma, võttes endaga kaasa auto tagaosas töötanud päästja, kes uppis. (Tööõnnetuste register, 2008-2012)

2011. aastal teatati Tööinspeksioonile 3741 tööõnnetusest, võrreldes 2010. aastaga on registreeritud tööõnnetuste arv kasvanud 16,4% ehk 526 juhtumi võrra. Tervisekahjustuse raskusastme lõikes registreeriti 2011. aastal 796 raske kehavigastusega lõppenud tööõnnetust, 2926 kerge kehavigastusega tööõnnetust ning 19 surmaga lõppenud tööõnnetust. Võrreldes 2010. aastaga on raskete tööõnnetuste arv suurenenud 11%, kergete tööõnnetuste arv ligi 18% ning surmaga lõppenud tööõnnetuste arv kahe õnnetuse võrra. Raskete tööõnnetuste osakaal kogu õnnetuste arvust võrreldes möödunud aastaga veidi kahanes. Tööõnnetuste suhtarv 100 000 töötaja kohta kasvas aastaga 9%. 2011. aasta andmete põhjal oli 15-74 aastastest inimestest Eestis tööga hõivatuid 609 100. 2011. aastal registreeriti 100 000 töötaja kohta 614 tööõnnetust, kergeid tööõnnetusi 480, raskeid 131 ning surmaga lõppenud tööõnnetusi kolm. (2011. Aasta Töökeskkonna ülevaade: 4) 2011. aastal juhtus Eesti päästetöötajatega 41 tööõnnetust, mis moodustavad 1,1% kõikidest tööõnnetustest. Kergete tagajärgedega oli 2011. aastal 39 ja raskete tagajärgedega kaks tööõnnetust. Surmaga ei lõppenud 2011-ndal aastal ükski tööõnnetus. (Tööõnnetuste register 2008-2012)

2012. aasta I kvartalis teatati Tööinspeksioonile 1007 tööõnnetusest, millest 787 olid kergete ning 215 raskete kehavigastusega lõppenud tööõnnetused. Surmaga lõppes I kvartalis 5 tööõnnetust. Võrreldes 2011. aasta I kvartaliga on registreeritud tööõnnetuste arv kasvanud 2%, samas on täpsustamisel veel 24 õnnetusjuhtumi asjaolud. Raskete tööõnnetuste osakaal kogu tööõnnetuste arvust oli I kvartalis 21,4%. Viimati leidis üle 1000 tööõnnetuse ühes kvartalis aset 2008. aasta IV kvartalis. (2012. aasta I kvartali töökeskkonna ülevaade: 5)

2012. aasta II kvartalis teatati Tööinspeksioonile 957 tööõnnetusest, millest 755 olid kerged ning 199 raske kehavigastusega lõppenud tööõnnetused. Surmaga lõppes II kvartalis 3 tööõnnetust. Võrreldes 2011. aasta II kvartaliga kasvas registreeritud tööõnnetuste arv 9,1%,

samas on täpsustamisel veel 49 õnnetusjuhtumi asjaolud. (2012. aasta II kvartali töökeskkonna ülevaade: 4)

2012. aasta III kvartalis teatati Tööinspeksioonile 998 tööõnnetusest, millest 841 olid kerged ning 155 raske kehavigastusega lõppenud tööõnnetused. Surmaga lõppes III kvartalis kaks tööõnnetust. Võrreldes 2011. aasta III kvartaliga on registreeritud tööõnnetuste arv kasvanud ligi 10%, samas on täpsustamisel veel 65 õnnetusjuhtumi asjaolud ja üks surmaga lõppenud õnnetusjuhtum. (2012. aasta III kvartali töökeskkonna ülevaade: 4)

2012. aasta 9 kuu jooksul on kokku registreeritud 3017 tööõnnetust, mis on 244 tööõnnetuse ehk ligi 9% võrra rohkem kui aasta tagasi. Raskete tööõnnetuste arv on jäänud samale tasemele, kuid kergeid tööõnnetusi on registreeritud 11% rohkem. Tööõnnetuse läbi on 9 kuu jooksul surma saanud 11 töötajat. (2012. aasta III kvartali töökeskkonna ülevaade: 4)

2012. aasta neljandaks kvartaliks oli Eesti päästetöötajatega juhtunud 29 tööõnnetust, mis on 0.96% kõigist neljandas kvartalis juhtunud tööõnnetustest. Kergete tagajärgedega juhtus neist 23 tööõnnetust, raskelt vigastas end neli päästeteenistajat ja üks hukkus. Hukkunuga tööõnnetus juhtus Pärnu päästekomando päästeteenistujaga Sindi paisul pinnaltpäästet teostades. (Tööõnnetuste register, 2008-2012)

Eesti üleriigilise tööõnnetuste statistikast võib lugeda tööõnnetuste suhtarvu suurenemise üheks põhjuseks jätkuvat vähest töötajate arvu töökohtadel ja aasta teises pooles mõnevõrra kasvanud tootmisintensiivsust, mida püütakse hetkel realiseerida võimalikult vähete töötajatega. Seega langeb olemasolevatele töötajatele suurem töökoormus ning tähelepanu hajumine on kergem tulema, ning seeläbi suureneb ka oht tööõnnetuste tekkeks. Kuna majanduslangus oli alles hiljuti ning ettevõtted üritavad iga hinna eest kulusid kokku hoida, siis Tööinspeksiooni andmetel on tööinspektorid sattunud ka ettevõtetesse, kus koondatakse töökeskkonnaspetsialiste seetõttu, et nad liialt agaralt nõuavad töötajatele uusi isikukaitsevahendeid või muid töökeskkonda parandavaid tingimusi. (2011. Aasta Töökeskkonna ülevaade: 6) Tööandjatele tunduvad seesugused kulutused aga liigsena. Leidub veel ka selliseid tööandjaid, kes täidavad vaid neid ohutusnõudeid, ilma milleta oleks töötamine võimatu ning ei soovigi panustada töökeskkonna ohutusse. Paraku on ka töötajad sellises ebakindlas tööturu situatsioonis, kus nad on pigem rahul selliste töötingimustega, mis neile pakutakse ning ei julge töö kaotuse hirmus paremaid, tervisele ohutumaid töötingimusi nõuda. (2010 aasta Töökeskkonna ülevaade: 5)

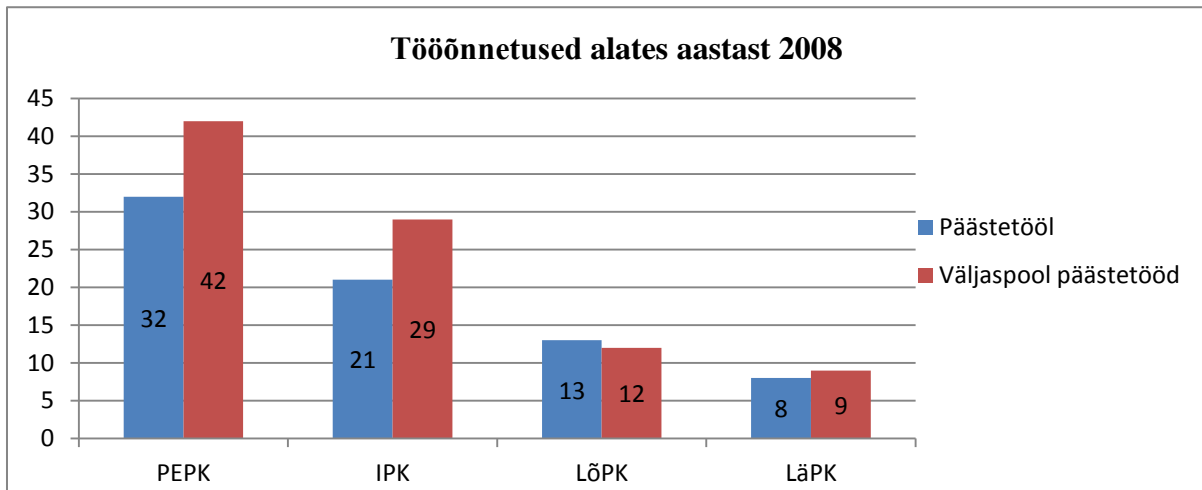
Eesti päästetöötajatega juhtus kõige rohkem tööõnnetusi aastal 2008. Kui välja jätta aasta 2009, siis juhtub päästetöötajatega tööõnnetusi igal aastal suhteliselt võrdselt. Võrreldes Eesti tööõnnetuste statistikaga on tööõnnetusi juhtunud kõige rohkem aastal 2010, kui toimus 1,21% kõikidest Eesti tööõnnetustest päästetöötajatega. Raskeid tööõnnetusi juhtus päästetöötajatega kõige rohkem 2010. aastal, samuti juhtus Eestis enim raskeid tööõnnetusi 2010. aastal. Surmaga lõppenud tööõnnetusi registreeriti 2008., 2009. ja 2010. aastal. Eesti üleriigilist tööõnnetuste statistikat ja päästetöötajatega juhtunud tööõnnetuste statistikat võrreldes saab teha järelduse, et need statistikad on suhteliselt sarnased. (Tööõnnetuste register, 2008-2012).

2.2 Päästetöötajate tööõnnetuste statistika

Päästevaldkonna töötajad näevad oma igapäevatoos palju õnnetusi, samuti võivad nad ise oma tööga seoses õnnetusse sattuda. Õnnetused võivad kaasa tuua tõsiseid tagajärgi ja pikaajalise töövõimetuse. Õnnetusoht oleneb konkreetsest olukorrast ega pruugi eksisteerida pidevalt. Õnnetuste ennetamiseks tuleb läbi mõelda töömeetodid ja tehnilised lahendused ning tagada asutuses hea käitumine ja juhtimine.

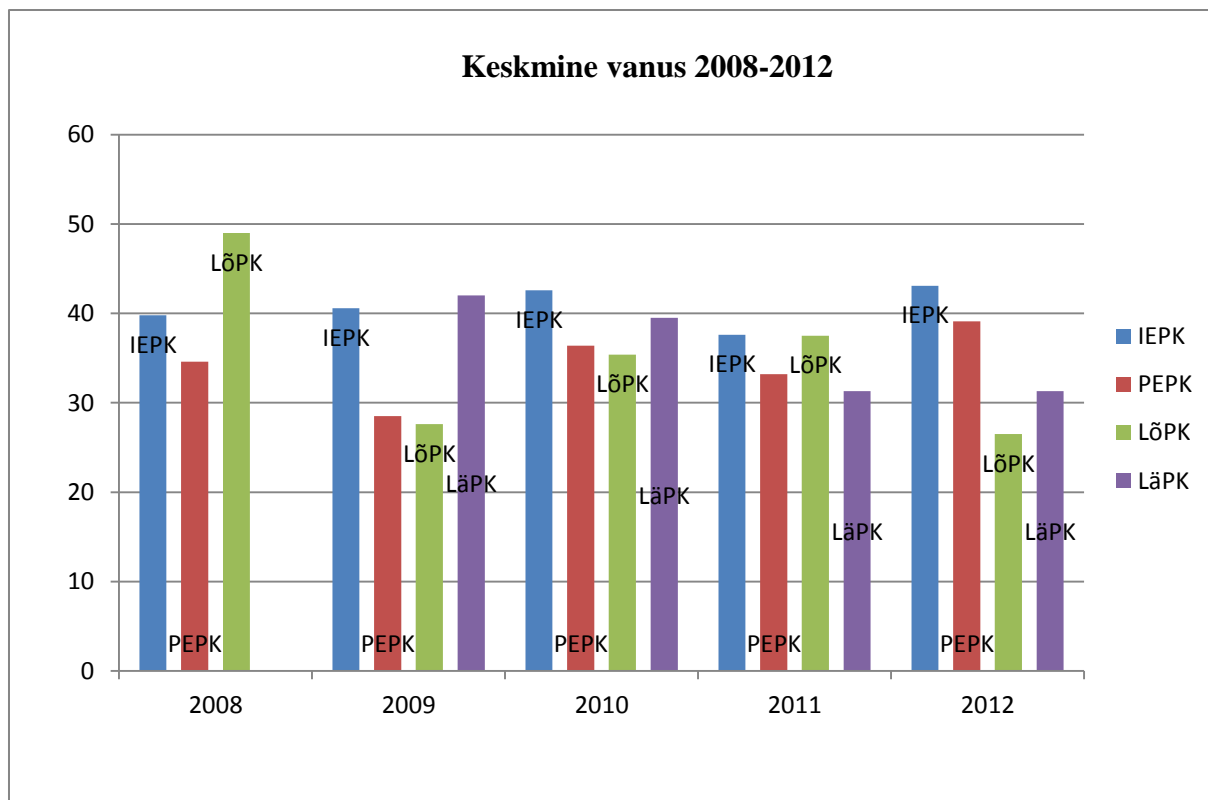
Alates aastast 2008 kuni 2012. aasta 7. oktoobrini on Eesti päästetöötajatega juhtunud 168 tööõnnetust, millest kolm lõppesid surmaga, 148 kerge vigastustega ja 17 tööõnnetust raskete vigastustega. Päästetööl on antud perioodil toimunud 74 tööõnnetust ning 12% rohkem ehk 94 tööõnnetust on juhtunud väljaspool päästetööd. Kõigist tööõnnetustest on 44% juhtunud Põhja päästkeskuses. Kõige vähem on neid toimunud Lääne päästkeskuses - 10% kõigist tööõnnetustest. Lõuna päästkeskuses on juhtunud 16% kõigist tööõnnetustest ja Ida päästkeskuses on sattunud tööõnnetusse 30% päästetöötajatest. (Tööõnnetuste register, 2008-2012)

Keskuste vahel jagunesid tööõnnetused vastavalt järgmisele tabelile:

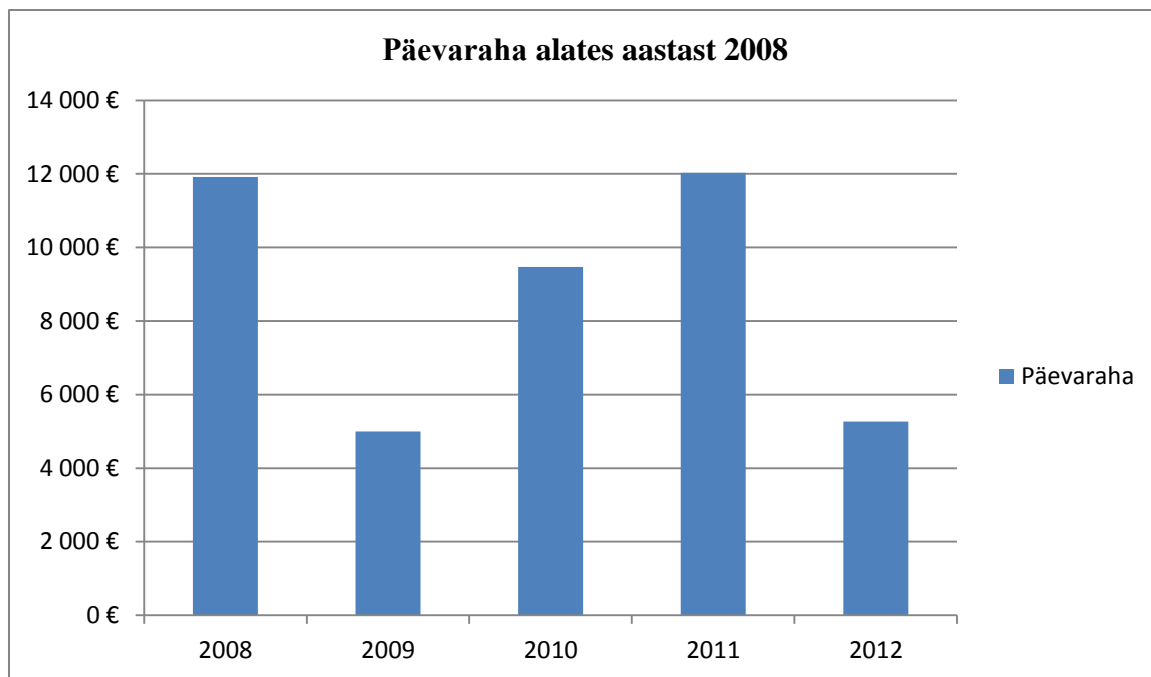
Joonis 2. Tööõnnetused alates aastast 2008 (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register, 2008-2012)

Keskmine tööõnnetusse sattunud päästetöötaja vanus on 37,7 eluaastat ning aastate lõikes see näitaja pigem langeb kui tõuseb. Päästetöötaja perioodilist tervisekontrolli tehakse kuni 45 aasta vanuseni iga kolme aasta järel, üle 45 aasta vanusele töötajale üks kord aastas (Päästeteenistujate kutsesobivuse nõuded, sealhulgas füüsilise ettevalmistuse, hariduse- ja tervisenõuded 15.02.2011). Eestis on enamus tööõnnetustesse sattunud olnud alla 45 eluaasta vanad. Siin ei pruugi olla põhjuslikku seost puuduliku tervisekontrolliga, kuid kindlasti annab see näitaja põhjust suunata pigem siiani makstavaid ressursse hüvitiste näol kvaliteetsema tervishoiuteenuse osutamisse, sealhulgas taastusravisse näiteks põhiülesannetest saadud vigastuste raviks. (Tisler M.) Järgnev tabel iseloomustab tööõnnetusse sattunud päästetöötajate keskmist vanust päästekeskuste lõikes:

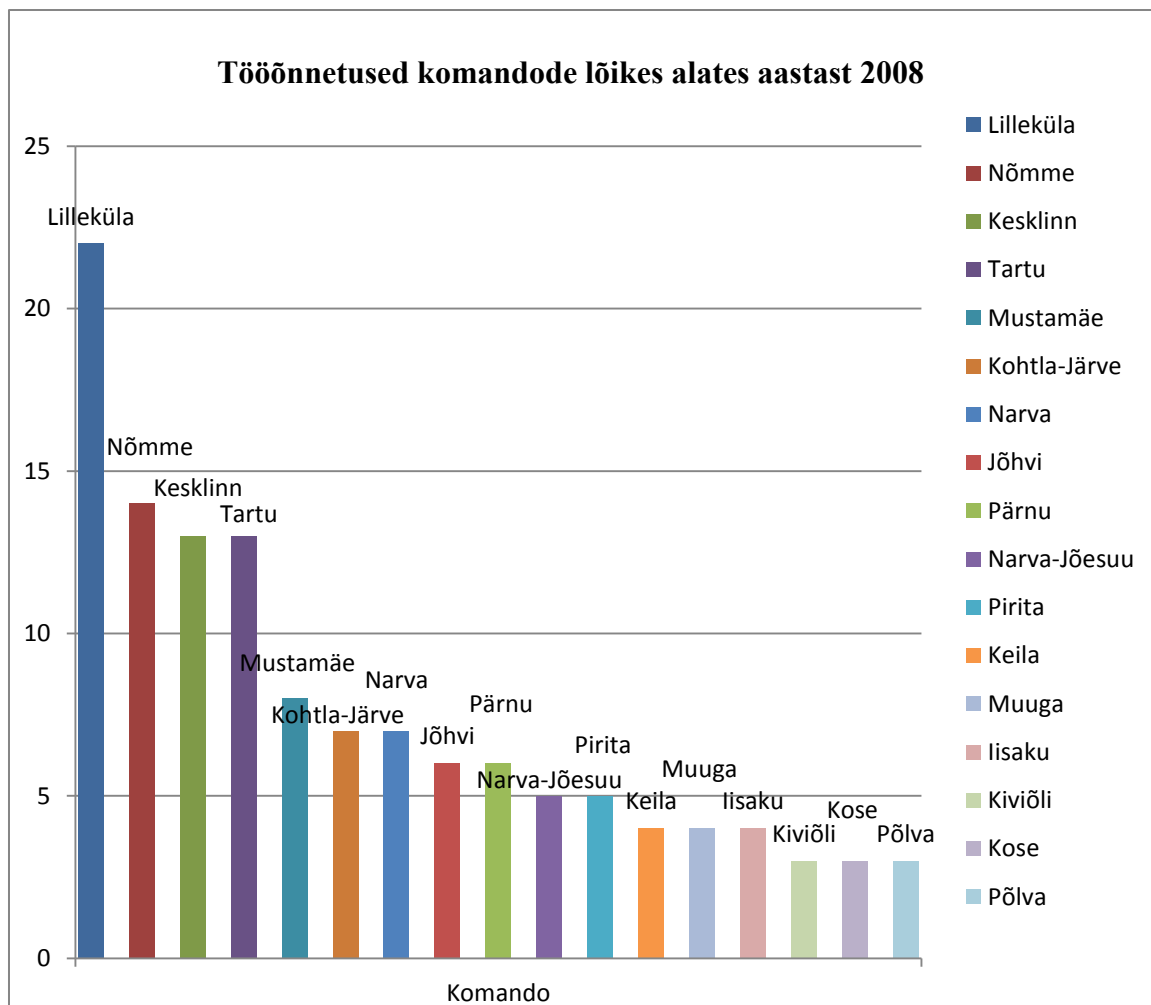
Joonis 3. Tööõnnetuses osalenud päästetöötajate keskmine vanus (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register 2008-2012)

Alates aastast 2008 on päästetöötajatele makstud päevaraha hüvitist 43682,65 eurot. Sellest summast moodustavad 55,9% hüvitised, mis on makstud päästetööde välisel ajal ehk komandos valves olles või õppustel ja harjutustel juhtunud õnnetuste tõttu. Seega päästetöö välisel ajal toimub rohkem tööõnnetusi kui päästetööl (Tööõnnetuste register, 2008-2012). Väljaspool päästetööd toimuvate õnnetuste „teadlikum“ juhtumine võib olla seotud ka olemasoleva päevaraha süsteemiga, mis võimaldab lisaks haigekassa 100% töövõimetuslehele saada päevaraha ka eraldi Päästeameti poolt (Tisler M.).

Joonis 4. Päästeameti poolt makstud päevarahad alates aastast 2008 (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register, 2008-2012)

Enim tööõnnetusi on juhtunud Lilleküla päästekomandos ehk 13,1% kõikidest tööõnnetustest. Lilleküla päästekomandole järgneb Nõmme päästekomando 8,3%-ga ning Tartu ja Kesklinna päästekomando võrdselt 7,7%-ga kõikidest juhtunud õnnetustest. (Tööõnnetuste register, 2008-2012). Eelnevalt nimetatud komandode suuremat tööõnnetuste arvu võib põhjustada suurem isikukoosseis võrreldes mõne väiksema päästekomandoga, kus juhtub vähem või ei juhtu üldse tööõnnetusi (Päästeameti struktuur, 2013). Samuti aitab Lilleküla päästekomando suurele õnnetuste arvule kaasa 2009. aastal juhtunud keemiaõnnetus, peale mille likvideerimist saadeti arstlikku kontrolli viis Lilleküla päästekomando päästjat. Järgnev tabel iseloomustab tööõnnetusi komandode lõikes:

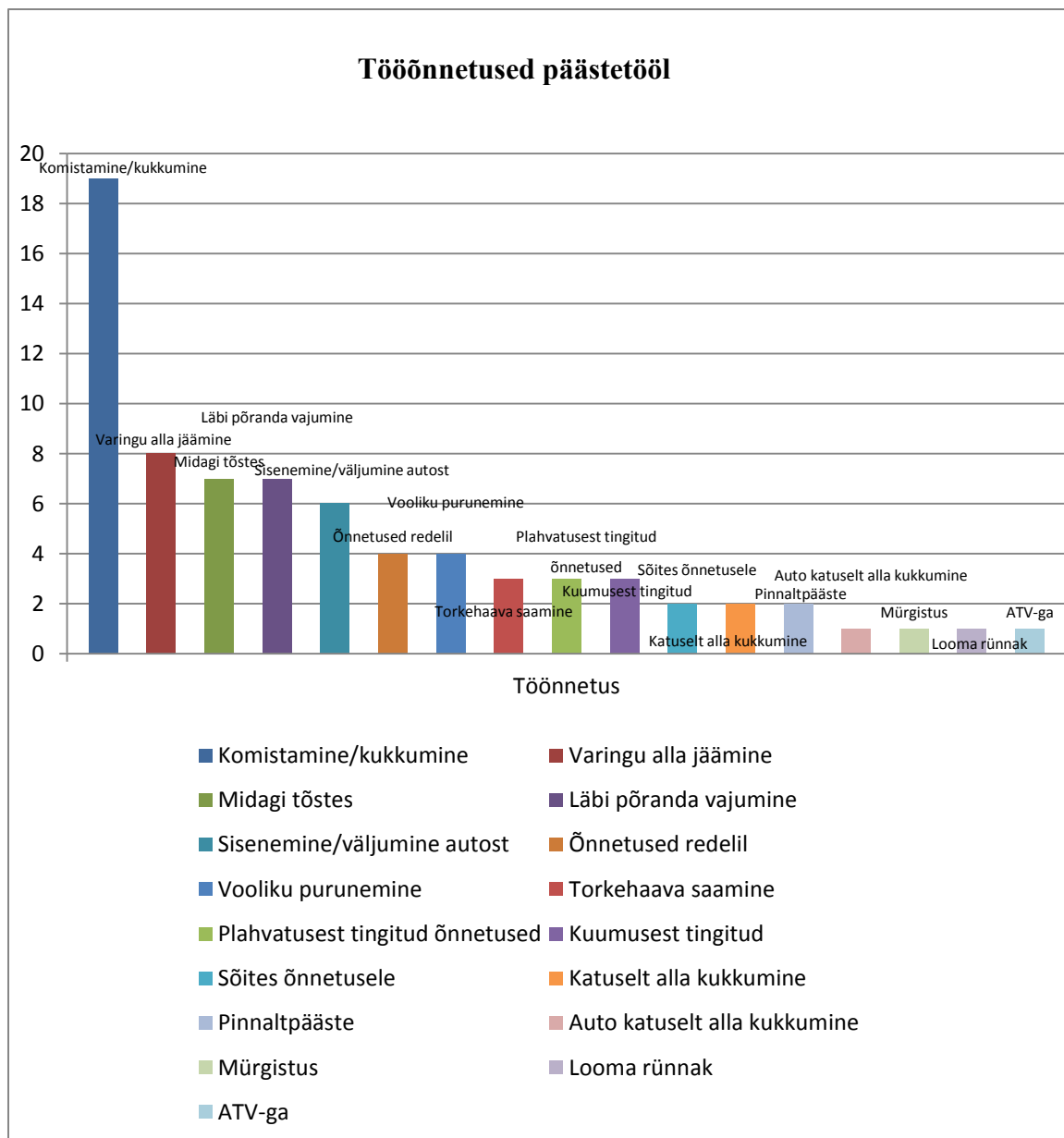
Joonis 5. Komandod, kus on juhtunud vähemalt kolm tööõnnetust (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register, 2008-2012)

Tööõnnetusse sattunud inimesega võib potentsiaalselt uuesti tööõnnetus juhtuda. Tööõnnetuste registri järgi on korduvalt end töö vigastanud 16 päästetöötajat. Kaks korda on tööõnnetusse sattunud 13 päästetöötajat ning kolm korda on juhtunud õnnetus kolme päästetöötajaga. Üle kolme korra pole õnnetusi ühe ja sama päästetöötajaga juhtunud. Kõige rohkem on korduvalt õnnetusse sattunud Lilleküla päästekomando päästetöötajad, neist neljaga on juhtunud õnnetus kahel korral ja kahega kolmel korral. Kolm korda on veel õnnetusse sattunud üks Mustamäe päästekomando päästetöötaja. Lisaks eelmainitud päästekomandodele on ühe ja sama isikuga juhtunud kaks korda tööõnnetus Kesklinna, Nõmme, Narva-Jõesuu, Rakvere, Pirita, Kohtla-Järve ja Kohila päästekomando päästetöötajaga. (Tööõnnetuste register, 2008-2012)

2.3 Tööõnnetused päästetööl

Päästesündmus on päästeseaduse (PäS) § 3 lg 1 järgi ootamatu olukord, mis vahetult ohustab füüsiliste või keemiliste protsesside kaudu inimese elu, tervist, vara või keskkonda, tulekahju, loodusõnnetuse, plahvatuse, liiklusõnnetuse, keskkonna reostuse või muu sarnase olukorra korral. Selleks, et lahendada päästesündmus, tuleb teha päästetööd inimeste ja vara päästmiseks, keskkonna kaitseks, tulekahjude, loodusõnnetuste, katastroofide, avariide, plahvatuste, liiklusõnnetuste ja õnnetustega kaasnevate ohtude likvideerimiseks. (Päästeseadus, 05.05.2010)

Päästetöötajatega juhtub päästetööl kahte liiki õnnetusi. Üks liik õnnetusi on need, mis juhtuvad otseselt päästetööl, näiteks läbi põranda vajumine ja katuselt alla kukkumine. Tööõnnetuste registri järgi juhtub selliseid õnnetusi 55,4% kõikidest päästetöö õnnetustest. Kõigist päästetööl juhtunud õnnetustest on tingitud 10,8% varingutest. Läbi põranda on vajunud 9,4% päästetööl osalenud päästetöötajatest, mis on võrdne päästetööl raskuseid tõstnud ja ennast selle tagajärjel vigastanud päästetöötajatega. Ohtlik töökoht on veel redelil töötamine, sest 5,4% päästetööl osalenud päästetöötajatest on sattunud tööõnnetusse redelil. Sündmuskohal juhtub ka õnnetusi, mis pole otseselt päästetööga seotud, näiteks vooliku purunemisest tingitud tööõnnetus. Sellistesse õnnetustesse on sattunud 44,6% päästetööl õnnetusse sattunud päästetöötajatest. Üheks päästetööl juhtunud, kuid sündmusega otseselt mitte seotud tööõnnetuseks võib lugeda autosse sisenemise ja väljumise õnnetusi, kuhu on sattunud 8,1% päästetöötajatest ning vooliku purunemisest tingitud vigastuste saamist, mis on juhtunud 5,4%-ga päästetöötajatega. Ülejäänud tööõnnetused, mis päästetööl juhtuvad, moodustavad alla 5% kõigist päästetööl juhtunud tööõnnetustest. Kõige rohkem juhtub päästetöötajatega päästetööl komistamise ja kukkumisega seotud tööõnnetusi, need õnnetused moodustavad kõigist päästetööl juhtunud tööõnnetustest 25,6%. (Tööõnnetuste register, 2008-2012) Alates 2008. aastast jagunevad päästetööl toimunud õnnetused järgnevalt:

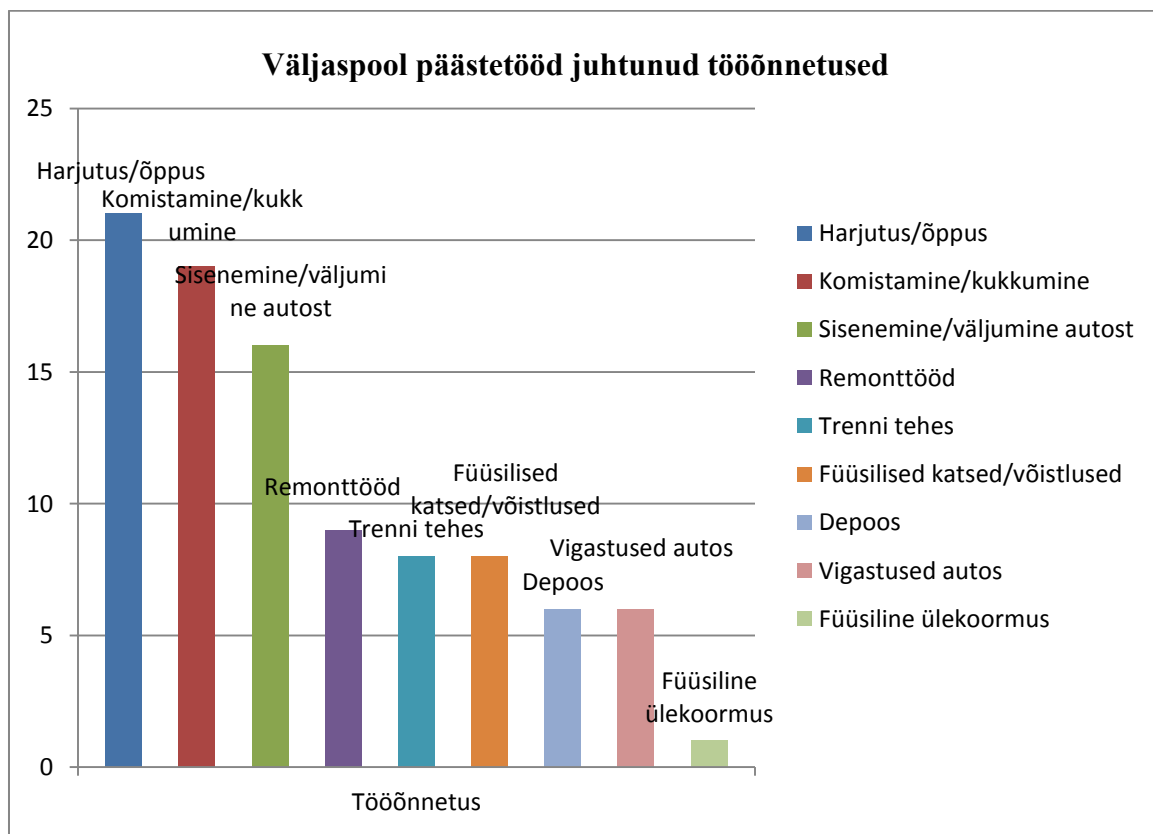

Joonis 6. Tööõnnetused päästetööl (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register, 2008-2012)

2.4 Tööõnnetused väljaspool päästetööd

Kui ei toimu päästetööd, siis on päästetöötaja valmisolekus sündmusele reageerimiseks. Lisaks sündmusele reageerimise valmisolekule teeb päästetöötaja päästetöö välisel ajal komandos trenni, osaleb väljaõppe protsessis, hooldab tehnikat, puhkab ja tegeleb muude vajalike tegevustega. Päästetöö välisel ajal peaks päästetöötaja jaoks olema tagatud turvaline töökeskkond. Tööõnnetuste registri järgi juhtub päästetöö välisel ajal aga 12% rohkem tööõnnetusi kui päästetööl. (Tööõnnetuste register 2008-2012)

Päästetöö välisel ajal juhtub teistest tööõnnetustest märgatavalt rohkem kolme liiki tööõnnetusi. Enim ehk 22,3% kõigist tööõnnetustest juhtuvad harjutustel või õppustel. Kõigist päästetöö välisel ajal juhtunud tööõnnetustest moodustavad 20,2% kukkumise või komistamise tagajärjel juhtunud tööõnnetused. Juhtumite arvu poolest kolmandal kohal 17%ga kõigist päästetöö välisel ajal toimunud tööõnnetustest on seotud autosse sisenemisega või sealt väljumisega. Kui treeningute, füüsiliste katsete ja spordivõistluste õnnetused kokku liita kategooriaks sport, siis spordi tööõnnetusi juhtub sama palju kui autosse sisenemise ja sealt väljumise õnnetusi ehk 17% kõigist päästetöö välisel ajal juhtunud tööõnnetustest. (Tööõnnetuste register 2008-2012) Väljaspool päästetööd juhtunud tööõnnetused jagunevad järgnevalt:

Joonis 7. Väljaspool päästetööd juhtunud tööõnnetused (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register 2008-2012)

2.5 Järeldused statistikas toodust

Alates 2008. aastast on tööõnnetusse sattunud 146 Eesti päästetöötajat ning tööõnnetusi on kokku juhtunud 168 korda (Tööõnnetuste register 2008-2012). Eestis töötab 2013. aasta seisuga 1831 päästetöötajat (Päästeamet struktuur 2013). Selle järgi saab öelda, et iga kaheteistkümnenda päästetöötajaga on juhtunud tööõnnetus ning 22-ga neist korduvalt. Päästetöötajad, kellega on korduvalt juhtunud tööõnnetus, peaksid oma kogemustest õppima, kuid siiski satutakse uuesti tööõnnetustesse. (Fire engineering 2008: 6)

Päästetöötaja töö on ohtlik, sest päästetööl võib kokku puutuda erinevate ohtudega. Näiteks võib gaasiballoon kuumuse tõttu lõhkeda või lagi alla kukkuda. Päästetööl juhtub siiski 12% vähem tööõnnetusi kui väljaspool päästetööd, mis tähendab, et päästetöötajatel on ohtlikum viibida komandos või harjutusel. (Tööõnnetuste register, 2008-2012)

Kõige rohkem tööõnnetusi on seotud komistamise või kukkumisega nii päästetöö välisel ajal, kui ka päästetööl. Komistamise või kukkumise õnnetused moodustavad 22,6% kõikidest tööõnnetustest, neile järgnevad 13,1%-ga autost väljumise või sinna sisenemise tööõnnetused. Autost väljumise või sinna sisenemise tööõnnetusi juhtub võrreldes päästetöödega 37,5% rohkem päästetöö välisel ajal. Autost väljudes on ennast raskelt vigastanud kolm päästetöötajat. Päästetöötajate vaba aeg möödub tihti sportides või koolitusprogrammis osaledes. Õppusel või harjutusel on juhtunud 12,5% ja sporti tehes 9,5% kõikidest tööõnnetustest. (Tööõnnetuste register, 2008-2012)

3. ETTEPANEKUD PÄÄSTEAMETILE TÖÖÕNNETUSTE ENNETAMISEKS JA VÄHENDAMISEKS

3.1 Intervjuu tulemused

Ekspertide intervjuu koosnes kümnest küsimusest. Järgnevalt on tulemused küsimuste kaupa kokku võetud:

1. Millest võib olla intervjueeritava arvates tingitud, et väljaspool päästetööd juhtub rohkem tööõnnetusi kui päästetööl?

Eesti päästetöötajatega juhtub 12% rohkem tööõnnetusi väljaspool päästetööd (Tööõnnetuste register, 2008-2012). Päästetööl juhtuvaid tööõnnetusi võib olla seepärast vähem, et päästetööl ollakse võrreldes päästekomandos viibimisega vähem aega. Intervjueeritavate arvates juhtub väljaspool päästetööd rohkem tööõnnetusi hoone ja inimeste iseärasuse tõttu. Lisaks arvati, et päästetöötajad on komandos hooletumad.

Tabel 1. Intervjueeritavate vastused küsimusele, millest võib olla tingitud see, et väljaspool päästetööd juhtub rohkem õnnetusi, kui päästetööl

Kas väljaspool päästetööd juhtub rohkem tööõnnetusi kui päästetööl?	<ul style="list-style-type: none">• <i><u>Kristian Sirp:</u> „... minu komandos tingitud hoone iseärasusest, aga ka inimeste enda olemusest ehk teinekord tormatakse liiga uisapäisa“</i>• <i><u>Raoul Raidna:</u> „... sündmusel on mehed tähelepanelikumad, aga teenistusruumides lohakamad“</i>• <i><u>Marika Niinsalu:</u> „... päästekomando töötajad viibivad rohkem aega komandos“</i>• <i><u>Argo Pällo:</u> „... sündmuskohal töötab meeskond tiimina ja selle tõttu võib seal vähem õnnetusi olla, aga komandos on mehed indiviidid“</i>• <i><u>Vaike Haavalaid:</u> „... sündmusel tehakse, mida täpselt tegema peab, komandos lastakse ennast lõdvaks, komando tööruumid ei vasta nõuetele ning kiirustatakse“</i>
---	--

2. Kas intervjueeritavate arvates on kõik tööl juhtunud õnnetused tööõnnetused?

Statistikast selgub, et tööõnnetusena on märgitud näiteks duširuumis libastumine ja saunas leilist kuumarabanduse saamine. Intervjueeritavate arvamused jagunevad sellele küsimusele vastates kaheks. Kolme inimese arvates on ka sellised õnnetused tööõnnetused, sest need on tööl juhtunud. Kahe intervjueeritava arvates pole sellised õnnetused tööõnnetused.

Tabel 2. Intervjueeritavate vastused küsimusele, kas kõik tööl juhtunud õnnetused on tööõnnetused

Kas kõik tööl juhtunud õnnetused on tööõnnetused?	<ul style="list-style-type: none">• <u>Kristian Sirp</u>: „... inimlikust aspektist ei peaks olema tööõnnetused, aga kuna tööl olles juhtub läheb tööõnnetusena kirja, sest on kuidagi ülesannetega seotud“• <u>Raoul Raidna</u>: „... ei ole tööõnnetused, enda lohakusest tingitud tööõnnetused pole tööõnnetused, sest kui komandos varvas ära lüüa, pole see tingitud tööst vaid enda lohakusest“• <u>Marika Niinsalu</u>: „... pole kaheldava staatusega tööõnnetusi ette tulnud“• <u>Argo Pällo</u>: „... kõik tööl juhtunud õnnetused on tööõnnetused, sest valvevahetus kestab 24h, mis on kõik tööaeg“• <u>Vaike Haavalaid</u>: „... kui uurimine näitab, siis on“
---	---

3. Kuidas suhtub intervjueeritav spordiga seotud tööõnnetustesse?

Sporti tehes juhtub 17% kõikidest tööõnnetustest. Päästetöötaja üheks tööülesandeks on sooritada iga-aastased füüsilised katsed ning selleks tuleb treenida. Sporti ei saa ära keelata, vastasel juhul võib päästetöötajate füüsiline vorm halveneda ja see omakorda esile kutsuda vigastusi. Kõik intervjueeritavad arvavad, et sport on osa tuletõrjuja tööst.

Tabel 3. Intervjueeritavate vastused küsimusele, kuidas suhtutakse spordiga seotud tööõnnetusesse

<p>Suhtumine spordiga seotud tööõnnetustesse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kristian Sirp</u>: „... nii ja naa, tuletõrjuja peaks olema heas füüsilises vormis, tööl peaks sporti tegema“ • <u>Raoul Raidna</u>: „... sporti tuleks teha, sest tehakse ettevalmistust“ • <u>Marika Niinsalu</u>: „... sport on au sees, seda ära keelata ei saa“ • <u>Argo Pällo</u>: „... sport on osa tuletõrjuja tööst“ • <u>Vaike Haavalaid</u>: „... spordiõnnetusi ikka juhtub, kuid suhteliselt vähe“
--	---

4. Kuidas saaks intervjueeritavate arvates spordiga seotud tööõnnetusi vähendada?

Õnnetusi saaks vähendada, kui keelata ära riskifaktorid, näiteks pallimäng. Õnnetusi, mis on spordiga seotud, saaks ära hoida ka korralike sportimistingimuste loomisega. Näiteks on Soomes mõnda komandosse ehitatud terve spordihoone. Intervjueeritavate arvamused erinevad sellele küsimusele vastates. Kahe intervjueeritava arvates võiks pallimängud ära keelata. Ühe intervjueeritava arvates tuleks hakata fikseerima spordisündmuseid, kus päästetöötaja osaleb Päästeameti nime all, sest praegu võib päästetöötaja ennast registreerida kõikidele spordiüritustele Päästeameti nime all ja kui seal peaks õnnetus juhtuma, läheks see tööõnnetusena kirja. Kahe küsitletu arvates tuleks parandada sportimisvõimalusi. Üks intervjueeritav arvab, et korralik soojendus ennetab spordivigastuste teket.

Tabel 4. Intervjueeritavate vastused küsimusele, kuidas saaks spordiga seotud õnnetusi vähendada

<p>Kuidas spordiga seotud õnnetusi vähendada?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i><u>Kristian Sirp:</u> „... jõualadel muuta ei saa midagi, aga pallimängude tõttu juhtunud õnnetusi võiks küll vähendada“</i> • <i><u>Raoul Raidna:</u> „... keelata ära osad tegevused nagu Soomes on ära keelatud pallimäng komandos ja asendada need vähemohtlikega“</i> • <i><u>Marika Niinsalu:</u> „... fikseerida väljaspool tööaega üritused, kus päästja on ennast kirja pannud Päästeameti nime all“</i> • <i><u>Argo Pällo:</u> „... parandada sportimisvõimalusi, vabatahtlikel ette nähtud ujumiskursused, aga teenistujad ei saa isegi ujuma minna“</i> • <i><u>Vaike Haavalaid:</u> „... teha korralikku soojendust ja ettevalmistust enne harjutust“</i>
---	--

5. Millest võivad intervjueeritavate arvates olla tingitud autosse sisenemise ja sealt väljumise tööõnnetused?

Autosse sisenemise ja väljumise tööõnnetused moodustavad 13,1% kõikidest tööõnnetustest. Sellised õnnetused võivad olla tingitud kiirustamisest, hooletusest ja autode eripärast. Intervjueeritavate arvamusel erinevad selles valdkonnas. Kolm vastanutest arvavad, et sellised õnnetused on põhjustatud ettevaatamatusest, hooletusest ja kiirustamisest. Kaks intervjueeritavat leiavad, et nendes õnnetustes on süüdi autode eripära ning üks vastanu lisab sellele libedate kummikute ohtlikkuse.

Tabel 5. Intervjueeritavate vastused küsimusele, millest võivad olla tingitud autosse sisenemise ja sealt väljumise tööõnnetused

<p>Millest võivad olla tingitud autosse sisenemise ja sealt väljumise tööõnnetused?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i><u>Kristian Sirp</u>: „... tingitud ettevaatamatusest ja personaalselt inimesest“</i> • <i><u>Raoul Raidna</u>: „... ettevaatmatusest“</i> • <i><u>Marika Niinsalu</u>: „... kiirustamisest ja hooletusest“</i> • <i><u>Argo Pällo</u>: „... tingitud on autode eripärast, sest osadest autodest raske väljuda“</i> • <i><u>Vaike Haavalaid</u>: „... autodest väljudes on vähenenud, aga põhjuseks on kõrged autod ja muidugi libedad kummikud“</i>
---	---

6. Kuidas intervjueeritavate arvates autosse sisenemise ja sealt väljumise tööõnnetusi vähendada saaks?

Päästeauto on päästetöötaja üks töövahenditest, millega peaks oskama ideaalselt töötada. Selleks, et autosse sisenemise ja sealt väljumise tööõnnetusi vähendada, tuleks päästetöötajatele õpetada õiget autode kasutamist ning harjutada sõidukisse sisenemist ja sellest väljumist erinevates tingimustes. Intervjueeritavate arvamused erinevad selles küsimuses. Kaks vastanutest arvavad, et antud tegevust tuleks harjutada, aga üks leiab, et seda ei saa harjutada. Üks intervjueeritavatest pakub õnnetuste vähendamiseks välja autode astmete laiemaks tegemise ning teine libedate jalanõude asendamist vähemlibedatega.

Tabel 6. Intervjueeritavate vastused küsimusele kuidas saaks vähendada autosse sisenemise ja sealt väljumisega seotud tööõnnetusi

<p>Kuidas vähendada autosse sisenemise ja sealt väljumisega seotud tööõnnetusi?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i><u>Kristian Sirp</u>: „... sellist asja harjutada ei saa“</i> • <i><u>Raoul Raidna</u>: „... teha autosse sisenemise ja väljumise harjutusi, probleem on tõsine, võiks komando sisesesse koolitusse viia autoga seotud tegevuste plokk“</i> • <i><u>Marika Niinsalu</u>: „... harjutada ja korrata“</i> • <i><u>Argo Pällo</u>: „... autode astmed võiksid olla laiemad“</i>
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Vaike Haavalaid: „... varustada teistmoodi jalanõudega, mis ei libise nii kergelt“</i>
--	---

7. Mis võib põhjustada intervjueeritavate arvates komistamise ja kukkumise tööõnnetusi?

Kõige rohkem juhtub tööõnnetusi komistamise ja kukkumise tõttu. Sellised õnnetused võivad olla põhjustatud ettevaatamatuses ning libedusest sündmuskohal ja komandos. Ühe intervjueeritava arvates sõltuvad päästeteenistuja komistamise ja kukkumise tööõnnetused inimesest endast, kahe vastanu arvates võib põhjus olla ettevaatamatuses ja kiirustamises. Ühe küsitletu arvates on põhjus ka vanades majades. Enamus vastanutest leiavad, et situatsiooni põhjustavad libedad jalanõud.

Tabel 7. Intervjueeritavate vastused küsimusele, mis nende arvates põhjustab komistamise ja kukkumise tööõnnetusi

Komistamise ja kukkumise põhjused valvevahetuse ajal	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kristian Sirp: „... personaalne olemine, inimesed ei teadvusta endale, ei hinda hetkeolukorda“</i> • <i>Raoul Raidna: „... ettevaatamatuses, pole tehtud põhjalikku töökeskkonna hindamist, samuti pole korralikku töökeskkonda, osad majad on vanad, uutes majades probleeme pole ja muidugi lohakus. Sündmusel võib olla adrenaliinist tingitud“</i> • <i>Marika Niinsalu: „... kui komistamine ja kukkumine toimub õnnetuskohal, tuleb arvestada sündmuste eripära, näiteks pimedus. Komandos on tegemist kiirustamise ja hooletusega ning komandos kantakse libedaid ja lahtiseid jalanõusid“</i> • <i>Argo Pällo: „... talvel on libe jää, sündmusel on erinevaid ohte mida pole ette võimalik näha, sees on jalanõud sileda tallaga, uued majad kindlasti vähendavad komistamise ja kukkumisega seotud õnnetusi“</i> • <i>Vaike Haavalaid: „... libedad kummikud“</i>
--	--

8. Kas intervjueritavate arvates mängib tööstaaž rolli tööõnnetuse juhtumisel?

Tööõnnetuste statistika järgi on keskmine tööõnnetusse sattunud päästetöötaja 37 aastat vana. Statistika järgi ei mängi tööstaaž tööõnnetuse juhtumises rolli. Kolme intervjueritava arvates juhtub tööõnnetusi erinevate tööstaažidega päästetöötajatega, kaks vastanutest arvavad, et uutel töötajatel puuduvad kogemused, mis võiks põhjustada tööõnnetusi. Üks küsitletu arvab, et ka pikema tööstaažiga päästetöötajatel on suurem oht tööõnnetusse sattuda, sest töö muutub rutiinseks.

Tabel 8. Intervjueritavate vastused küsimusele kas nende arvates mängib tööstaaž rolli tööõnnetuste juhtumisel

Kas tööstaaž määrab rolli tööõnnetuste tekkel?	<ul style="list-style-type: none">• <u>Kristian Sirp</u>: „... uued töötajad on ohtlikud, sest puudub kogemus. Need, kes kaua tööl, nendega jälle probleeme, sest töö muutub rutiinseks ja õnnetused hakkavad toimuma“• <u>Raoul Raidna</u>: „... ei määra“• <u>Marika Niinsalu</u>: „... erinevus puudub, sõltub inimesest“• <u>Argo Pällo</u>: „... erinevus puudub, tähtis on kui hästi päästja on välja koolitatud“• <u>Vaike Haavalaid</u>: „... noorematel pole kogemusi nii palju, pole nii hästi ette valmistatud, vanemad võiksid kogemusi noorematele üle anda“
--	---

9. Miks juhtub intervjueritavate arvates rohkem tööõnnetusi Põhja ja Ida päästekeskustes?

Tööõnnetuste statistika järgi juhtub rohkem tööõnnetusi Põhja ja Ida päästekeskustes. Põhja päästekeskuses võib õnnetuste arvu põhjus olla suurem väljakutsete arv. Mõlemas päästekeskuses töötab erinevast rahvusest inimesi, kes võivad olla temperamentsema iseloomuga ning kiirustada. Neli inimest vastanutest arvas, et õnnetuste arvu põhjus võib olla päästetöötajate rahvuslik eripära, üks intervjueritavatest arvas, et Põhja päästekeskuses on rohkem väljakutseid.

Tabel 9. Intervjueeritavate vastused küsimusele, miks juhtub nende arvates rohkem tööõnnetusi Põhja ja Ida päästkeskustes

<p>Miks juhtub rohkem tööõnnetusi Põhja ja Ida päästkeskustes?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kristian Sirp</u>: „... rahvusest tingitud eripära“ • <u>Raoul Raidna</u>: „... töökultuur ja rahvuslik eripära“ • <u>Marika Niinsalu</u>: „... Põhjas on rohkem väljakutseid, see on üks riskifaktor“ • <u>Argo Pällo</u>: „... rahvuslik eripära“ • <u>Vaike Haavalaid</u>: „... võib olla segarahvusest tingitud pingete tõttu“
--	---

10. Miks juhtub intervjueeritavate arvates kõige rohkem tööõnnetusi Lilleküla päästekomandos?

Lilleküla päästekomandos juhtub tööõnnetuste registri järgi kõige rohkem tööõnnetusi ning korduvalt on sattunud õnnetusse kõige rohkem selle komando päästetöötajad. See komando asub vanas majas, mis ei vasta tööohutusnõuetele, näiteks puuduvad treppidel käsipuud. Kolme intervjueeritava arvates juhtub Lilleküla komandos kõige rohkem tööõnnetusi, sest tegemist on vana majaga. Kaks vastanutest pole Lilleküla päästekomandoga kursis ning üks neist pakub õnnetuste põhjuseks segarahvust.

Tabel 10. Intervjueeritavate vastused küsimusele, miks juhtub nende arvates enim tööõnnetusi Lilleküla päästekomandos

<p>Miks juhtub Lilleküla komandos kõige rohkem tööõnnetusi?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kristian Sirp</u>: „... tööõnnetused on meil võetud aktuaalseks teemaks, samuti on meil vana maja“ • <u>Raoul Raidna</u>: „... vana maja, sportlik komando, suur koormus, võib olla ka mõnest inimesest tingitud, kellega korduvalt õnnetused juhtuvad“ • <u>Marika Niinsalu</u>: „... vana hoone võib põhjuseks olla, teistes
---	---

	<p><i>komandodes ei pöörduta kergete vigastustega arsti poole“</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i><u>Argo Pällo:</u> „... ei oska öelda, pole Lilleküla komandoga kursis“</i> • <i><u>Vaike Haavalaid:</u> „... võib olla segarahvusest“</i>
--	---

3.2 Järeldused

Päästetöötajatega juhtub igal aastal suhteliselt võrdne arv tööõnnetusi. Tööõnnetusi juhtub rohkem päästetöö välisel ajal, kui tehakse sporti, hooldatakse tehnikat või ollakse harjutustel. Piirkonniti juhtub kõige rohkem tööõnnetusi Põhja päästkeskuses ning sellele järgneb Ida päästkeskus. Suuremat tööõnnetuste arvu nendes piirkondades võib põhjustada suurem väljakutsete arv, töötajate rahvuslik eripära ning vanad hooned nagu Lilleküla komando, kus võib suureks tööõnnetuste põhjuseks olla vana ja renoveerimata maja. Samuti võib nendes piirkondades olla registreeritud rohkem tööõnnetusi aktiivse töökeskkonnavoliniku tõttu.

Enim tööõnnetusi juhtub komistamise või kukkumise tagajärjel. Komistamise ja kukkumisega seotud tööõnnetused võivad olla tingitud ettevaatamatusest, vanadest päästekomando hoonetest, mis ei vasta nõuetele või libedatest kummikutest. Komistamise ja kukkumise õnnetustele järgnevad autosse sisenemise või sellest väljumisega seotud õnnetused. Need tööõnnetused võivad olla tingitud autode eripärast, päästetöötajate hooletusest või libedatest jalanõudest.

Üks osa päästetöötaja tööpäevast möödub õppepäevadel osaledes. Komandodes õpetatakse tegutsemistaktika teooriat, mida hiljem ka praktiseeritakse. Harjutustel ja õppustel juhtub erinevaid tööõnnetusi, näiteks vigastatakse end vooliku purunemisel või kukutakse ATV-ga. Neid õnnetusi saaks ära hoida eelnevalt paremini teooriat õppides ja hoolsam olles.

Lisaks eelnimetatud tööõnnetustele juhtub suhteliselt palju tööõnnetusi sportides. Seda ei tasuks aga ära keelata, sest sel juhul võib päästetöötaja füüsiline vorm halveneda. Spordiõnnetusi saaks vähendada luues paremaid ja ohutumaid treeningtingimusi. Kaaluda tasuks mõne sportliku tegevuse, näiteks pallimängu, keelamist. Pallimängu keelamisel tuleks siiski sellele vähem ohtliku tegevuse näol alternatiiv leida. Kindlasti tuleks enne sportimist ka soojendust teha.

Tööstaaž või komando suurus tööõnnetustel erilist rolli ei mängi. Noorematel töötajatel võivad olla kehvemad oskused kui vanematel, sest neil puuduvad kogemused. Kõige olulisem on siiski korralik väljaõpe.

3.3 Ettepanekud Päästeametile

Käesolevas töös uuris autor päästetöötajatega juhtunud tööõnnetusi. Ettepanekud Päästeametile tuginevad ekspertide arvamusel ja statistika analüüsi tulemustel.

Õnnetusi ei ole võimalik viia nulli, aga tööõnnetuste arvu on võimalik vähendada samuti nagu liiklusõnnetusi või tulekahjusid. Eesti päästetöötajatega juhtuvatest tööõnnetustest oleks ekspertide arvates kõige lihtsam ära hoida autosse sisenemise ja sellest väljumise tööõnnetusi. Tulevikus plaanitavate autode soetamisel tasub eelistada sõidukeid, mille kabiinist väljumine oleks mugav, astmed oleksid võimalikult laiad ja suure toetuspinnaga. Päästetöötajatele tuleks ekspertide arvates rohkem komandodes õpetada autoga seotud toiminguid ja võimalikke riske.

Libedusest tingitud komistamise ja kukkumise õnnetusi saaks ekspertide arvates vähendada libedate kummikute vahetamisega vähem libedate vastu. Komistamise ja kukkumisega seotud tööõnnetuste mitte tekkimine või tekkimine sõltub ekspertide arvates päästetöötajast endast, vastavalt kas ta on ettevaatlik või mitte.

Spordiga seotud õnnetusi oleks kõige lihtsam ära hoida, kui keelata valvevahetuse ajal füüsilise treeningu tegemine. Spordi ära keelamine võib aga põhjustada päästetöötajate füüsilise vormi halvenemist, sest osadel päästetöötajatel võib olla võimalik trenni teha ainult valvevahetuse ajal. Kui aga päästetöötajal on kehv füüsiline vorm, võivad tööõnnetused avalduda teisiti. Näiteks kui päästetööl tuleb midagi rasket tõsta ja päästetöötajal on kehv füüsiline vorm, siis on tal suurem oht end vigastada. Ekspertide arvates tuleks panustada heade treeningtingimuste loomisele ning asendada vanad ja kulunud treeningvahendid uute ja kaasaegsematega. Spordiõnnetusi aitaks vähendada ka teatud ohtlike tegevuste, nagu komandos töö ajal pallimängude keelamine. Sellele lisaks tasuks päästetöötajatele tagada soodsad treeningud korralikes tingimustes töövälisel ajal.

Päästetööl juhtunud vigastusi saaks ekspertide arvates ära hoida, kui Päästekoolis keskendutaks rohkem nendele tegevustele, milles päästetöötajad on vigastada saanud. Näiteks saaks rohkem liikumise harjutusi tehes vähendada läbi põranda vajumisest tingitud tööõnnetusi. Selleks, et Päästekooli õpilane saaks tunda läbi põranda vajumist, tuleks luua

selline harjutuskeskkond, kus oleks võimalik ohte harjutada. Päästekoolis saaks ka õppida autosse sisenemist, sealt väljumist ning sellega kaasnevaid ohte. Päästetööl juhtunud vigastusi saaks ka ära hoida, luues komandodele korralikud harjutustingimused. Näiteks hetkel on Eestis väga vähe päästekomandosid, kus saab harjutada tornist laskumist.

Selleks, et päästetöötaja ühe ja sama vigastusega korduvalt haiguslehel poleks, tuleks ekspertide arvates soodustada vigastusest terveks ravimist enne uuesti tööle asumist. Hetkel peab päästetöötaja peale haiguslehe lõppu kohe tööle tulema, aga samas ei pruugi ta vigastusest 100% terve olla ning võib ennast selle tõttu samast kohast uuesti vigastada. Kindlasti ei tohiks ära kaotada hüvitisi, vastasel juhul võivad päästetöötajad vigastustega tööle tulla. Hüvitiste saamise perioodi tasuks isegi pikendada, et vigastused täielikult terveks ravida. Selline tegutsemine võib intervjueritavate arvates pikemas perspektiivis säästa Päästeameti raha, sest kui päästetöötaja peab korduvalt sama vigastuse tõttu töölt puuduma, võib päevarahade maksmiseks rohkemgi raha kuluda.

Õnnetuste vähendamisele saab kaasa aidata nii päästetöötaja individuaalselt kui ka Päästeamet. Päästetöötaja peab oskama kasutada erinevaid töövahendeid ning õppima ja harjutama sündmuseks. Päästeamet saab päästetöötajatele lisada täiendavaid õppekavasid ning nende töökeskkonda paremaks muuta, näiteks spordiruumide korralikuma varustamisega. Samuti aitavad ekspertide arvates väljaspool päästetööd juhtuvaid tööõnnetusi ära hoida uued või renoveeritud majad nagu on ehitatud Rakveres, Jõhvis, Kuressaares ja Narvas, sest neid hooneid projekteerides on arvestatud päästetöötajate ohutusega.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärk oli analüüsida Eesti päästetöötajatega juhtunud tööõnnetuste statistikat ja teha järeldused statistikas toodu kohta. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks läbiti järgmised uurimisülesanded: 1. peatükis kirjeldati tööõnnetuse mõistet ja päästetöötaja töökeskkonda, 2. peatükis võrreldi Eesti üleüldist tööõnnetuste statistikat päästetöötajate tööõnnetuste statistikaga ja analüüsiti päästetöötajatega juhtunud tööõnnetusi ning 3. peatükis esitas autor intervjuu tulemused, järeldused ja ettepanekud Päästeametile tööõnnetuste vähendamiseks.

Statistika analüüsis selgus, et iga kaheteistkümnenda päästetöötajaga on juhtunud tööõnnetus. Eestis juhtub väljaspool päästetööd 12% rohkem tööõnnetusi kui päästetööl. Kõige rohkem tööõnnetusi juhtus komistamise või kukkumise tagajärjel. Lisaks eelnevalt nimetatule juhtub päästetöötajatega rohkem tööõnnetusi autoga seotud tegevustel, sportides ning harjutusel või õppusel. Tööõnnetusi esineb kõige sagedamini Põhja päästkeskuses ning kõige vähem Lääne päästkeskuses. Komandodest on enim tööõnnetusi juhtunud Lilleküla päästekomandos. (Tööõnnetuste register, 2008-2012)

Lõputöös läbitud uurimisülesannete kaudu täideti töö eesmärk – analüüsiti päästetöötajatega juhtunud tööõnnetusi. Läbi analüüsi leiti, milliseid tööõnnetusi juhtus Eesti päästetöötajatega ja töö lõpus tegi autor ekspertide abil ettepanekud tööõnnetuste vähendamiseks.

SUMMARY

The topic of the current thesis is „Work accidents with rescue workers since 2008 “. The thesis are written in Estonian and the summary is in English. The thesis consists of three chapters on 47 pages. It includes 10 tables and 7 figures. Statistics reveal that every fifth rescue worker has been in a work accident. Accidents are caused by different factors. One of them could be negligence. The prospect of current thesis is to analyse the work accidents that had happened to Estonian rescue workers and to compare the accidents with the statistics of national work accidents. The author of current thesis has researched literature both in Estonian and in English which includes the statistics of Estonian work accidents, the Law of the Republic of Estonia and the register of work accidents of rescue workers. Also the author used as a research method document analysis and expert interviews.

The outcome of this thesis is a knowledge that most work accidents happen beyond salvages and that most of them are caused by stumble or fall. The results of the thesis mostly could be used to ascertain the dangers of the work accidents.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

A good working environment generates good results. Basefarm kodulehelt
<https://www.basefarm.com/en/careers/working-environment/> välja otsitud 05.04.2013

Beaton R., Corneil W., Murphy S., Johnson C. & Pike K. 1999. Exposure to traumatic incidents and prevalence of posttraumatic stress symptomatology in urban firefighters in two countries. *Journal of Occupational Health Psychology*, 131-141. Välja otsitud EBSCOhost andmebaasist 11.03.2013

Haavalaid V. 2013. Ekspertintervjuu

Hauke A., Georgiadou P., Pinotsi D., Kallio H., Lusa S., Malmelin J., Punakallio A., Pääkönen R., Meyer S., Nicolescu G.I. 2011. *Emergency Services: A Literature Review on Occupational Safety and Health Risks*. Luxembourg, Publications Office of the European Union.

Lääts, A. 2010 *Meie Päästjad*. Tallinn, Tallinna raamatutrükikoda.

Niinsalu M. 2013. Ekspertintervjuu

Peters W.C. 2008. Aerial Training Accident Results in Firefighter Deaths. *Fire engineering*, 68-76. Välja otsitud EBSCOhost andmebaasist 06.12.2012

Pällo A. 2013. Ekspertintervjuu

Päästeameti struktuur 2013. Päästeamet. Välja otsitud 04.04.2013

Päästeameti struktuur 2013. Päästeamet. Välja otsitud 22.03.2013

Päästeseadus 05.05.2010, jõustunud 01.09.2010 - RT I 2010, 24, 115

Päästeteenistuse seadus 31.01.2008, jõustunud 01.03.2008 - RT I, 26.03.2013, 14 ... RT I, 26.03.2013, 2

Päästeteenistujate kutsesobivuse nõuded, sealhulgas füüsilise ettevalmistuse, hariduse- ja tervisenõuded 15.02.2011 nr 2, jõustunud 06.03.2011 - RT I, 03.03.2011, 26

Päästesündmusel osalevate riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö kord 06.01.2011 nr 5, jõustunud 17.01.2011 - RT I, 29.12.2011, 235... RT I, 29.12.2011, 138

Päästja kutseõppe õppekava. Sisekaitseakadeemia kodulehelt
<http://www.sisekaitse.ee/?id=13355> välja otsitud 03.02.2012

Raidna R. 2013. Ekspertintervjuu

Regehr C. & Bober T. 2005. Trauma in the emergency services. In the line of fire, 68-69.
Välja otsitud EBSCOhost andmebaasist 11.03.2013

Sirp K. 2013. Ekspertintervjuu

Statistika. Tööinspektsiooni kodulehelt <http://www.ti.ee> välja otsitud 06.03.2013

Tisler M. 2013. Ekspertarvamus

2008. Aasta Töökeskkonna ülevaade. Tööinspektsioon. Tallinn

2009. Aasta Töökeskkonna ülevaade. Tööinspektsioon. Tallinn

2010. Aasta Töökeskkonna ülevaade. Tööinspektsioon. Tallinn

2011. Aasta Töökeskkonna ülevaade. Tööinspektsioon. Tallinn

2012. Aasta I kvartali Töökeskkonna ülevaade. Tööinspektsioon. Tallinn

2012. Aasta II kvartali Töökeskkonna ülevaade. Tööinspektsioon. Tallinn

2012. Aasta III kvartali Töökeskkonna ülevaade. Tööinspektsioon. Tallinn

Töötervishoiu- ja tööohutusalse väljaõppe ja täiendõppe kord 14.12.2000 nr 80, jõustunud
01.03.2001 - RTL 2000, 136, 2157 ... RTL 2001, 35, 469

Töötervishoiu ja tööohutuse seadus 16.06.1999, jõustunud 26.07.1999 - RT I 1999, 60, 616 ...
RT I, 10.02.2012, 5

Tööõnnetus. Tööelu kodulehelt <http://www.tooelu.ee/et/teemad/tooonnetus-ja-haigestumine/tooonnetus> välja otsitud 13.11.2012

Tööõnnetuse ja kutsehaigestumise registreerimise, teatamise ja uurimise kord 03.04.2008 nr
75, jõustunud 19.04.2008 - RT I 2008, 17, 120

Tööõnnetuste register 2008-2012. Päästeamet. Välja otsitud 16.11.12

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Eestis juhtunud tööõnnetused alates aastast 2008 (autori joonis, allikas: Tööinspektsioon).....	17
Joonis 2. Tööõnnetused alates aastast 2008 (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register, 2008-2012)	22
Joonis 3. Tööõnnetuses osalenud päästetöötajate keskmine vanus (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register 2008-2012)	23
Joonis 4. Päästeameti poolt makstud päevarahad alates aastast 2008 (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register, 2008-2012)	24
Joonis 5. Komandod, kus on juhtunud vähemalt kolm tööõnnetust (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register, 2008-2012)	25
Joonis 6. Tööõnnetused päästetööl (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register, 2008-2012)	27
Joonis 7. Väljaspool päästetööd juhtunud tööõnnetused (autori joonis, allikas: Tööõnnetuste register 2008-2012)	28
Tabel 1. Intervjueeritavate vastused küsimusele millest võib olla tingitud see, et väljaspool päästetööd juhtub rohkem õnnetusi, kui päästetööl.....	29
Tabel 2. Intervjueeritavate vastused küsimusele kas kõik tööl juhtunud õnnetused on tööõnnetused.....	30
Tabel 3. Intervjueeritavate vastused küsimusele kuidas suhtutakse spordiga seotud tööõnnetusesse.....	31
Tabel 4. Intervjueeritavate vastused küsimusele kuidas saaks spordiga seotud õnnetusi vähendada.....	32
Tabel 5. Intervjueeritavate vastused küsimusele millest võivad olla tingitud autosse sisenemise ja sealt väljumise tööõnnetused.....	33
Tabel 6. Intervjueeritavate vastused küsimusele kuidas saaks vähendada autosse sisenemise ja sealt väljumisega seotud tööõnnetusi.....	33
Tabel 7. Intervjueeritavate vastused küsimusele mis nende arvates põhjustab komistamise ja kukkumise tööõnnetusi.....	34
Tabel 8. Intervjueeritavate vastused küsimusele kas nende arvates mängib tööstaaž rolli tööõnnetuste juhtumisel.....	35
Tabel 9. Intervjueeritavate vastused küsimusele miks juhtub nende arvates rohkem tööõnnetusi Põhja ja Ida päästekomandost.....	36
Tabel 10. Intervjueeritavate vastused küsimusele miks juhtub nende arvates enim tööõnnetusi Lilleküla päästekomandos.....	36

LISA 1. INTERVJUU KÜSIMUSED

1. Millest võib teie arvates olla tingitud, et väljaspool päästetööd juhtub rohkem tööõnnetusi, kui päästetööl?
2. Kas teie arvates on kõik tööl juhtunud õnnetused tööõnnetused?
3. Kuidas te suhtute spordiga seotud õnnetustesse?
4. Kuidas saaks spordiga seotud õnnetusi vähendada?
5. Millest võivad olla tingitud autosse sisenemise ja sealt väljumise tööõnnetused?
6. Kuidas saaks vähendada autosse sisenemise ja sealt väljumise tööõnnetusi?
7. Mis teie arvates põhjustab komistamise ja kukkumise tööõnnetusi?
8. Kas teie arvates mängib tööstaja rolli tööõnnetuse juhtumisel?
9. Miks juhtub teie arvates rohkem õnnetusi Põhja ja Ida päästekomandostes?
10. Miks juhtub teie arvates kõige rohkem tööõnnetusi Lilleküla päästekomandos?

LISA 2. INTERVJUUD CD-PLAADIL